

YRITTÄJYYDEN AMMATTITUTKINNON VAIKUTTAVUUS

Yrittäjyyden ammattitutkinto yritystaitojen lisääjänä

Backman Riikka

Opinnäytetyö

Liiketalous
Tradenomi

2023

Koulutus
Tutkintonimike

Tekijä	Riikka Backman	Vuosi	2023
Ohjaaja(t)	Kaisa Lammi		
Toimeksiantaja	Lapin ammattikorkeakoulu		
Työn nimi	Yrittäjyyden ammattitutkinnon vaikuttavuus: yrittäjyyden ammattitutkinto yritystaitojen lisääjänä		
Sivumäärä	50 + 7		

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää yrittäjyyden ammattitutkinnon vaikuttavuutta yrittäjyystaitojen lisääjänä. Ongelmakysymystä rajattiin seuraavilla apukysymyksillä: lisäkö yrittäjyyden ammattitutkinnon suorittaminen yritystoiminnan seurantaa ja suunnitelmallisuutta, vaikuttiko tutkinnon suorittaminen kannattavuuteen, oppiko koulutuksessa lisää yrittäjyystaitoja ja oliko opiskelijalla tarvetta saada lisää yritystaitoja.

Keskeisiä opinnäytetyöhön liittyviä asiakokonaisuuksia olivat yrittäjyyskasvatus ja yrittäjyysopinnot. Opinnäytetyössä selviteltiin kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmin, miten yrittäjyyden ammattitutkinnon suorittaminen vaikuttaa yrityksen talouteen ja yrittäjän jaksamiseen. Tutkimuksen aineistoa olivat kyselytutkimuksella saadut vastaukset.

Kyselylomake jaettiin suoraan koulutusta suorittaville koulutusta järjestävän tahon kautta sekä erilaisissa yrittäjyysryhmissä sosiaalisessa mediassa. Vastusten mukaan yrittäjyyden ammattitutkinnon suorittaminen koettiin hyödylliseksi ja sitä suositeltiin myös muille yrittäjille tai yrittäjiksi aikoville. Uusia yrittäjyystaitoja kaivattiin ja niitä opittiin niin yrityksen talouden seurannassa, markkinoinnissa kuin yrittäjän työssäjaksamisessakin. Liiketoimintasuunnitelmia tehtiin ja päivitettiin mutta vain kolmasosa kasvatti liiketoimintaansa.

Opinnäytetyön tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että yrittäjyyden ammattitutkinto vaikuttaa yritystaitojen oppimiseen ja lisää talouden suunnittelua sekä seurantaa ammattitutkinnon tavoitteiden mukaisesti.

Avainsanat

Yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, ammatillinen koulutus, ammattitutkinnot, tutkintojen perusteet

Degree programme
Degree title

Author	Riikka Backman	Year	2023
Supervisor(s)	Kaisa Lammi		
Commissioned by	Lapland University of Applied Sciences		
Title	The impact of further vocational qualification in entrepreneurship: the further vocational qualification as a booster of entrepreneurship skills		
Number of pages	50 + 7		

The goal of this thesis was to investigate the impact of the further vocational qualification in entrepreneurship on entrepreneurship skills. The research question was limited by auxiliary questions. These questions covered whether completing the further vocational qualification in entrepreneurship increased business monitoring and planning, whether completing the qualification affected profitability, and whether more business skills were learned in education / were needed before this education.

The key topics related to the thesis were entrepreneurship education and entrepreneurship studies. Through quantitative research the thesis investigated the effects of completing the further vocational qualification in entrepreneurship on a company's finances and an entrepreneur's well-being. The research material consisted of responses obtained through a survey.

The survey was distributed directly to those undergoing training through a training provider and in various entrepreneurship groups on social media. According to the responses, completing the further vocational qualification in entrepreneurship was considered useful and was also recommended for other entrepreneurs or those aspiring to become entrepreneurs. New entrepreneurial skills were needed and learned in areas such as business finance, marketing and wellbeing at work. Business plans were made or updated, but only a third of respondents increased their business.

Based on the research in this thesis, it can be concluded that completing the further vocational qualification in entrepreneurship affects learning business skills and increases financial planning as well monitoring according to the qualification requirements.

Keywords Entrepreneurship, entrepreneurship education, vocational education, further vocational education, qualification requirements

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Tutkimuskysymys ja tutkimuksen rajaus	7
1.2	Tutkimusmenetelmä.....	7
1.3	Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus	9
2	YRITTÄJYYSOPINNOT	10
2.1	Ammattitutkinto ja ammatillinen perustutkinto	10
2.2	Yrittäjän ja yrittäjyyden ammattitutkinto.....	11
2.3	Yrittäjän ja yrittäjyyden ammattitutkintojen rakenne	11
2.4	Yrittäjän määritelmä	14
3	YRITTÄJYYSKASVATUS	16
3.1	Yrittäjyyskasvatus	16
3.2	Yrittäjyyskasvatuksen strategiat ja tavoitteet	17
3.3	Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristöt.....	19
4	YRITTÄJYYDEN AMMATTITUTKINTO YRITYSTAIDOJEN LISÄÄJÄNÄ	21
4.1	Tutkimuksen toteutus.....	21
4.2	Vastaajien taustatiedot.....	22
4.3	Syitä aloittaa yrittäjyyden ammattitutkinto	28
4.4	Tutkinnon suorittaminen.....	30
4.5	Tutkinnosta saatu oppi ja hyöty	32
4.6	Tutkinnon suorittamisen vaikutukset yrityksen talouteen	37
4.7	Palautteita tutkinnon suorittamisesta	40
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
6	POHDINTA	46
	LÄHTEET.....	47
	LIITTEET	50

KÄYTETYT MERKIT JA LYHENTEET

AT	Ammattitutkinto
osp	Osaamispiste
YEL	Yrittäjän eläkevakuutus

1 JOHDANTO

Suomen Yrittäjien mukaan Suomessa oli vuonna 2020 yhteensä 294 965 yritystä. Ne työllistivät 1,4 miljoonaa ihmistä. Yli 93 % yrityksistä on alle 10 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä. Yksinyrittäjiä on 194 000. (Suomen Yrittäjät 2023.)

Yrittäjyyskasvatus luo pohjan yrittämiselle, mutta ei tähtää pelkästään yrittäjien ja yritysmäärän lisäämiseen, vaan on kokonaisuutena laajempi. Suomalaiseen opetussuunnitelmaan yrittäjyyskasvatus on kuulunut 1990-luvulta lähtien. (YES ry. 2023b.) Yrittäjyyttä olennaisempaa on se, että lapsi tai nuori tunnistaa osaamisensa ja kokee, että voi vaikuttaa elämäänsä ja löytää itselleen sopivan työelämän (YES ry. 2023a).

Varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa sekä peruskoulutuksessa painotetaan myönteistä asennetta, perustietoja ja -taitoja yrittäjyydestä sekä yrittäjämäistä toimintatapaa. Toisella ja korkeaa-asteella osaamista syvennetään entisestään, ja opetus laajenee kattamaan myös yritystoimintaan liittyviä valmiuksia. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.) Kun yrityksen perustaminen on ajankohtaista tai jo tehty, tarjolla on yrittäjyysopintoja. Tässä opinnäytetyössä keskitytään yrittäjyyden ammattitutkintoon, jonka yrittäjä voi tiettyjen kriteerien täytyessä suorittaa yrittäjän oppisopimuksella.

Olen yrittäjä kolmannessa polvessa ja yrittänyt itsekin koko aikuisikäni. Olen kiinnostunut siitä, miten yrittäjät saadaan jaksamaan ja pärjäämään nyt ja jatkossa. Toimintaympäristön muuttuessa tarvitaan tietoa ja uusia taitoja. Lähes kolme vuosikymmentä yrittäjänä toimineena minulle on selvinnyt omakohtaisesti, että toimintaa on seurattava sekä mahdollisesti sopeutettava tai muutettava säännöllisesti. Maailma muuttuu ja pärjätäkseen muuttuvassa maailmassa yrityksen on mukauduttava muutokseen.

Yrittäjyyden ammattitutkinnon suorittaminen laittaa pohtimaan omaa yrittäjyyttä ja yritystään, sen kannattavuutta ja mielekkyyttä. Olen itse suorittanut tämän tutkinnon ja toimin myös mentorina tutkintoa suorittaville. Selvitän opinnäytetyössäni myös sitä, millaisella yrittäjyystaitopohjalla yrittäjyyteen lähdetään ja mitä yrittäjyyskasvatukseen sisältyy.

Uskon aiheen kiinnostavan sekä tutkintoja käytännössä järjestäviä että rahoitusta tarjoavia tahoja, mahdollisesti myös tutkinnon suorittamista pohtivia. Tutkimukseni saattaa tuoda uusia ideoita opintojaksojen toteuttamiseen, vaikka toki päälinjat löytyvät tutkinnon perusteista.

Useat muutkin ammattitutkinnot sisältävät osuuden yrittäjänä toimimisesta. Ihan syystä, sillä monella alalla työllistyminen tapahtuu pääsääntöisesti oman yrittäjyyden kautta. Kuitenkin näissä tutkinnoissa yrittäjyyttä käsitellään vain yhden tutkinnon osan verran. Samoin ajatus tulevasta yritystoiminnasta voi ennen yritystoiminnan aloittamista olla hyvinkin erilainen kuin käytännön tilanne lopulta on. Siksi olen suositellut monelle muutaman yrittäjyysvuoden jälkeen yrittäjyyden ammattitutkintoa, kun oman substanssiosaamisen lisäksi alkaa mahdollisesti kaivata lisää työkaluja ja suunnitelmallisuutta yritystoimintaansa. Opetushallinnon tilastopalvelun (2023) mukaan yrittäjän ammattitutkinnon suorittamisen aloittaneita oli vuonna 2022 yhteensä 1815.

1.1 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen rajaus

Opinnäytetyön tutkimusongelmana on yrittäjyyden ammattitutkinnon vaikuttavuus yrittäjyystaitojen lisäämisessä. Tutkimusongelmaa rajataan seuraavilla apukysymyksillä:

1. Lisääkö yrittäjyyden ammattitutkinnon suorittaminen yritystoiminnan seurantaan ja suunnitelmallisuutta?
2. Vaikuttiko tutkinnon suorittaminen kannattavuuteen?
3. Oppiko koulutuksessa lisää yrittäjyystaitoja ja oliko niille tarvetta?

1.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusotteeksi valitsin määrällisen eli kvantitatiivisen lähestymistavan. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään yleistämiseen. Asia tutkitaan pieneltä joukolta tutkittavia ja he edustavat perusjoukkoa eli tutkinnon suorittaneita. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusongelman on oltava selkeä: näin kysymykset voidaan muotoilla oikein. Mikäli tutkittava ilmiö ei ole vielä täsmentynyt, laadullinen

tutkimus olisi parempi vaihtoehto. Tällöin saataisiin lisää ymmärrystä ilmiöstä. (Kananen 2008, 10.) Koska kyseessä on määrällinen tutkimus, rajaa se analyysimenetelmiä. Laadullisessa tutkimuksessa on enemmän vaihtoehtoja analyysimenetelmille kuin määrällisessä tutkimuksessa. Jo kysymysten asettelussa on otettava huomioon analyysimenetelmä, sillä kysymysten muoto vaikuttaa siihen, mitä analyysimenetelmää voidaan käyttää. (Kananen 2015, 83.) Kvantitatiivisen tutkimuksen ongelmana voi olla se, että kysely tehdään pienelle joukolle ja tästä tehdään johtopäätökset. Jos valittu joukko ei vastaakaan todellista kohderyhmää, tulokset ovat virheelliset. (Kananen 2008, 13.)

Tilastollisessa tutkimuksessa havaintoyksiköihin liitettyjä ominaisuuksia mitataan mittauslaitteella eli mittarilla. Muuttujien arvot merkitään lukuarvoilla, jotka kerätään havaintomatriiseiksi ja käsitellään tilastollisin menetelmin. (Kananen 2011, 53.) Määrälliset menetelmät perustuvat numeerisen tiedon keräämiseen, käsitteilyyn ja esittämiseen. Pyrin mittaamaan kysymiäni asioita ja mahdollisesti löytämään niiden välisiä yhteyksiä.

Tutkimustuloksilla on tarkoitus selvittää, vastaako tutkinto yrittäjien tarpeeseen sekä mahdollisesti antaa tietoa, miten koulutuksen sisältöä voisi parantaa. Tutkimusongelman ratkaisemiseksi tarvitsen itse kerättyä aineistoa koulutusta suorittavilta tai sen jo suorittaneilta. Tarvittavan vastausmäärän saamiseksi kyselyn alueena on koko Suomi. Aineistonkeruumenetelmänä on kysely ja aineisto kerätään kyselylomakkeella online-tutkimuksena.

Näkökulmaksi valitsin tutkia aihetta yrittäjän osaamisen näkökulmasta, miten tutkinto tukee osallistujan yrittäjyyttä osaamista lisäämällä. Lisäksi haen teoriaosaan tietoa yrittäjyyskasvatuksesta sekä yrittäjyyden ammattitutkinnoista. Tutkimukseen pyritään löytämään vastaajat, jotka edustavat perusjoukkoa, ja näin tuloksista voidaan tehdä johtopäätöksiä koskien koko kohderyhmää. Tutkinnon perusteiden mukaan opiskelija mm. osaa arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä, verkostoitua, on osaamista niin viestinnästä kuin talouden hallinnastakin ja osaa huolehtia myös omasta työhyvinvoinnistaan.

1.3 Tutkimuksen etiikka ja luotettavuus

Tutkimusetiikan neuvottelukunta on laatinut ohjeistuksen hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tämän ohjeen tarkoitus on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä sekä varmistaa loukkausepäilyjen oikeudenmukainen käsittely. Ohjeistukseen kuuluvat mm. rehellisyys ja huolellisuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa sekä esittämisessä, eettisesti toteutettu tiedonhankinta, asianmukaiset viittaukset tutkimuksessa käytettyihin aineistoihin ja se, että tutkimuslupa on hankittu. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Tutkimuksen luotettavuus tarkoittaa tutkimuksen tulosten luotettavuutta ja paikansapitävyyttä. Luotettavassa tutkimuksessa käytetään tarkkoja menetelmiä, jolloin tulokset ovat toistettavissa sekä mahdollisimman totuudenmukaiset. (Heikkilä 2014, 12.)

Kysymysten asettelussa voi tapahtua virheitä: niihin ei ehkä voi vastata yksiselitteisesti tai ne ovat johdattelevia. Kysymykset on hyvä testata skeptisillä ja kriittisillä vastaajilla, jotta tältä vältytään ennen varsinaista kyselytutkimuksen toteuttamista. Jälkikäteen kysymyksiä ei voi enää muuttaa, vaan silloin on todettava, ettei tutkimus mitannut mitattavaa asiaa, eikä siten ole validi. (Mäkinen 2006, 93.)

Testikyselyyni vastasi viisi tuntemaani ihmistä, joilla tiesin olevan erilaisia mielipiteitä sekä rooleja koskien koulutusta. He raportoivat kysymysten olevan selkeitä ja oman mielipiteensä sai ilmaistua kattavasti. Muutin tämän jälkeen kysymyslomaketta vielä hiukan. Vaikka testiryhmäni ei kokenutkaan kysymystä arpa-jaisvoiton lunastuspaikkakunnasta liian tunnistettavana tietona, päädyin kuitenkin poistamaan sen.

2 YRITTÄJYYSOPINNOT

2.1 Ammattitutkinto ja ammatillinen perustutkinto

Ammatillinen koulutus on suunnattu perusopetuksen päättäneille, ammattitutkintoa vailla oleville sekä jo työssä oleville aikuisille. Kullekin opiskelijalle on tarkoitus antaa ammatillista osaamista heidän omien tarpeidensa mukaisesti. Ammattitutkinto ja ammatillinen perustutkinto ovat molemmat suomalaisia ammatillisia tutkintoja, mutta niiden välillä on merkittäviä eroja kohderyhmässä, sisällössä ja tavoitteissa. (Opetushallitus 2023d.)

Ammattitutkinto on ammatillista lisäkoulutusta. Se on suunnattu henkilöille, joilla on jo alan peruskoulutus tai joilla on aikaisempaa työkokemusta ja haluavat syventää osaamistaan ammattialalla. Tutkinto täydentää ja laajentaa jo olemassa olevaa osaamista. Ammattitutkinnot keskittyvät yleensä tietyille ammattialalle tai tiettyihin ammattiin liittyviin erityiskysymyksiin. Tutkinto suoritetaan näyttötutkinnolla, jossa osoitetaan käytännön ammattitaito. (Opetushallitus 2023a.)

Ammatillinen perustutkinto taas on tarkoitettu nuorille sekä vasta-alkajille, joilla ei välttämättä ole vielä aikaisempaa ammatillista osaamista. Perustutkinnon tavoitteena on antaa valmiudet työskennellä kyseisellä ammattialalla ja tarjota taidot, jotka mahdollistavat työllistymisen alalle. Ammatillinen perustutkinto on laajempi ja sisältää teoriaopintojen lisäksi käytännön työharjoittelua sekä työssäoppimiskursseja työpaikoilla. (Opetushallitus 2023a.)

Ammatillisen osaamisen tarpeet muuttuvat toimintaympäristön ja ympäröivän yhteiskunnan muuttuessa. Ammatillisen koulutuksen on vastattava tähän tarpeeseen ja siksi ammatillista koulutusta kehitetään jatkuvasti yhteistyössä työelämän kanssa. Opetushallitus nimeää erilliset alakohtaisen työelämätoimikunnat laadunvarmistuksen tueksi. Tarkoitus on varmistaa sekä paljon työllistävien alojen työvoiman saatavuus sekä pienempien erikoistuneiden alojen osaamista. (Opetushallitus 2023a.)

2.2 Yrittäjän ja yrittäjyyden ammattitutkinto

Opetus- ja kulttuuriministeriö säätää antamallaan asetuksella siitä, mitkä ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot kuuluvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen. Viimeisin asetusmuutos annettiin 30.6.2020. (Opetushallitus 2020.)

Tällöin annetun asetusmuutoksen myötä tutkintorakenteesta poistui 31.12.2021 mm. yritysneuvojan erikoisammattitutkinto ja yrittäjän ammattitutkinto. Tutkinnon suorittamisen pystyi aloittamaan, kun se oli tutkintorakenteessa ja suoritusaikaa on 3 vuotta sen jälkeen, kun tutkinto on poistunut sieltä. Aloitetun yrittäjän ammattitutkinnon voi suorittaa vielä 31.12.2024 saakka. Tutkintorakenteeseen lisättiin 1.1.2022 yrittäjyyden ammattitutkinto, joka korvaa aikaisemman yrittäjän ammattitutkinnon. Yritysneuvonnan osaamisalan voi jatkossa suorittaa joko osana yrittäjyyden ammattitutkintoa tai tarvittaessa osana liiketoiminnan erikoisammattitutkintoa. (Opetushallitus 2020.)

Opinnäytetyöni käsittelee yleisesti yrittäjyyden ammattitutkinnon vaikuttavuutta. Osa haastatelluista on suorittanut yrittäjän ammattitutkinnon ja osa suorittaa yrittäjyyden ammattitutkintoa. Joukossa on myös mahdollisesti jälkimmäisen jo suorittaneita. Kiinnostukseni aiheeseen on kuitenkin enemmän yleisellä tasolla: vaikuttaako ammatillinen lisäkoulutus yrittäjän liiketoimintaan. Näin ollen tutkintoni mikke ei ole tutkimukseni kannalta ratkaiseva. Käsittelem näiden kahden ammattitutkinnon perusteita ja rakennetta tarkemmin seuraavassa kohdassa.

2.3 Yrittäjän ja yrittäjyyden ammattitutkintojen rakenne

Yrittäjän ammattitutkinto, joka kattaa 150 osaamispistettä, astui voimaan 1.1.2018. Vaihtoehtoina on yritystoiminnan kehittämisen tai yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisalat.

Tutkinnon perusteiden mukaan tutkinnon suorittanut

- osaa arvioida oman edellytyksensä toimia yrittäjänä
- laatia ja päivittää yrityksen liiketoimintasuunnitelman
- suunnitella tai hyödyntää yrityksen kannalta tärkeät verkostot
- käynnistää liiketoiminnan
- kehittää omia yrittäjävalmiuksiaan

(Opintopolku 2022b.)

Yrittäjyyden ammattitutkinto, joka kattaa 150 osaamispistettä, astui voimaan 1.1.2022. Yrittäjyyden ammattitutkintoon lisättiin uudessa määräyksessä myös yritysneuvonnan osaamisala, mutta en käsittele sitä tässä opinnäytetyössä.

Tutkinnon perusteiden mukaan tutkinnon suorittanut

- osaa arvioida omia edellytyksiään toimia yrittäjänä
- osaa laatia liiketoimintasuunnitelman ja siihen liittyvät laskelmat sekä kehittää yritystoimintaa vastuullisesti
- osaa arvioida digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia ja tulevaisuuden kehitysnäkymiä
- verkostoituu, käyttää tarkoituksen mukaisesti tieto- ja viestintätekniiikkaa sekä asiantuntija-apua
- on viestintä- ja vuorovaikutusosaamista
- on yleistä talouden hallinnan osaamista
- kehittää omaa osaamistaan suunnitelmallisesti ja huolehtii työhyvinvoinnistaan

(Opintopolku 2021a.)

Uusina teemoina opinnon perusteissa on mm. vastuullisuus, digitalisaatio sekä oma työhyvinvointi (Opintopolku 2021a).

Yrittäjyyden ammattitutkinto sopii sekä yritystoimintaansa kehittäville että yritystä perustaville. Ammattitutkintoihin osallistuminen edellyttää yleensä peruskoulutuksen tai aikaisemman osaamisen lisäksi kokemusta yrittäjyyteen liittyvistä tehtävistä. Koulutuksen sisältö vaihtelee hieman eri oppilaitoksissa, pääperiaatteet löytyvät kuitenkin tutkinnon perusteista. Monet koulutukset voi nykyään suorittaa verkkokoulutuksina, jolloin tutkinnon suorittajan kannattaa valita omaan tarpeeseensa sopiva koulutuksen sisältö. (Studentum 2023.)

Jokaiselle ammatilliseen koulutukseen osallistuvalla opiskelijalla suunnitellaan hänen omia tarpeitaan vastaava opintopolku. Henkilökohtaistamisessa selvitetään opiskelijan aiempi osaaminen ja se, mitä uutta osaamista täytyy hankkia ja miten. Tutkinnon suorittamiseen tarvittava aika vaihtelee mm. opiskelijan aiemman osaamisen ja ammattitaidon sekä oppimisvalmiuden ja -taitojen mukaan. Samoin eri tilanteissa opiskelijalla voi olla vaihteleva määrä aikaa opinnoille. (Opetushallitus 2023b.)

Ammattitutkinto suoritetaan aina näyttötutkintona, jossa ammatissa vaadittava osaaminen näytetään käytännön työtehtävissä. Näyttötutkintoon vaadittavan osaamisen voi hankkia näyttöön valmistavassa koulutuksessa tai työkokemuksella. Näytön arvioivat koulutuksen järjestäjän edustajat yhdessä työelämän edustajien kanssa. Yrittäjyyden ammattitutkinnossa on kolme pakollista tutkinnon osaa ja yksi valinnainen tutkinnon osa, jotka kaikki arvioidaan näyttötutkinnolla erikseen. Tutkinnon osat vaihtelevat osaamisalan mukaan. (Opintopolku 2023.)

Tutkinnosta löytyy myös valtavasti erilaisia variaatioita, mm. saaristoyrittäjä, kauneusalan yrittäjä, verkkokurssiyrittäjä, maatilayrittäjä tai hyvinvointiyrittäjä (Studentum 2023). Tällöin on mahdollista keskittyä erityisesti omaa alaa koskevaan tietoon ja taitoon sekä verkostoitua oman alan tai alueen yrittäjien kanssa, kuten tutkimuksessani selviää.

2.4 Yrittäjän määritelmä

Yrittäjän määrittelemisen ei ole aina itsestään selvää. Toisinaan tämä saattaa yllättää, varsinkin jos yrittäjäksi määritelty ei ole kokenut olevansa yrittäjä. Työttömyysturvassa yritystoiminnaksi katsotaan mm. Korkeasti koulutettujen kassan (2023) sekä YTK Työttömyyskassan (2023b) mukaan kaikki työ, joka ei ole tehty työ- tai virkasuhteessa. Tilastokeskus (2023) määrittelee yrittäjän seuraavasti:

Yrittäjäksi luetaan henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omaan laskuun ja omalla vastuulla. Yrittäjä voi olla työntantajayrittäjä tai yksinäisyrittäjä, kuten ammatinharjoittaja tai freelancer. Osakeyhtiössä toimiva henkilö, joka yksin tai perheensä kanssa omistaa vähintään puolet yrityksestä, luetaan yrittäjäksi.

Toisen Tilastokeskuksen (2023) määritelmän mukaan yrittäjäksi määritellään 18–74-vuotiaat henkilöt, joilla on voimassa oleva yrittäjäeläkevakuutus, ja jotka eivät ole työttömiä, varusmiehiä tai siviilipalvelusmiehiä. Mikäli henkilöllä on yrittäjäeläkevakuutuksen lisäksi samanaikaisesti voimassa oleva työsuhde, edellytetään, että yrittäjätulot ovat suuremmat kuin palkkatulot. Yrittäjiksi määritellään lisäksi henkilöt, joilla yrittäjätulot ylittävät määritellyn tulorajan, edellyttäen, että he eivät ole eläkkeellä.

Kansaneläkelaitoksen (2023) mukaan yrittäjä tekee ansiotyötä ilman virka- tai työsuhdetta. Keskeisenä erona yrittäjällä ja työntekijällä on se, että yrittäjä huolehtii itse eläketurvastaan maksamalla yrittäjäeläkevakuutusta. Eläkevakuuttaminen koskee myös sivutoimista yrittäjää, kevytyrittäjää sekä freelanceria, mikäli yritystulot ovat riittävän suuret.

Työttömyysturvalaki ei tunne kevytyrittäjyyttä. Työttömyysturvassa ei siis ole merkitystä sillä, onko kyseessä kevytyrittäjä vai ei, vaan ainoastaan sillä, onko kyseessä yrittäjä vai palkansaaja. Kevytyrittäjä voi olla näistä kumpi tahansa kokonaistilanteen mukaan; asia on tulkinnanvarainen. Yllätyksenä voikin tulla, että laskutusyrityksen kautta ilman Y-tunnusta toimineena onkin työttömyystilanteessa yrittäjä. Yrittäjänä toimiva kevytyrittäjä päättää itse työaikansa ja hinnoittelunsa sekä hankkii asiakkaansa. Silloin laskutusyritys ei ole työnantaja vaan

tarjoaa esimerkiksi vain laskutuspalvelua. Merkkejä siitä, että kevytyrittäjänäkin on palkansaaja ovat mm. se, että laskutusyritys hankkii toimeksiantoja, toimii samalla toimialalla tai työsopimus velvoittaa tekemään töitä laskutusyritykselle. (YTK Työttömyyskassa 2023a.)

3 YRITTÄJYYSKASVATUS

3.1 Yrittäjyyskasvatus

Yrittäjyyskasvatus on huomattavasti itse yrittäjyyttä laajempi käsite. Yrittäjyyskasvatus sisältää yrittäjyyskoulutuksen lisäksi myös mm. kannustusta yksilön aktiivisuuteen ja oma-aloitteisuuteen, itsensä johtamisen taidon sekä yrittäjämäistä toimintaa tukevan politiikan. Yrittäjyyskasvatus nähdään osana elinikäistä oppimista: eri vaiheissa yrittäjyystaidot kehittyvät ja täydentyvät. Tarkoitus ei ole pelkästään kannustaa varsinaiseen yrittäjyyteen. Perusopetuksessa korostetaan myönteisiä asenteita ja annetaan perustietoa yrittäjyyteen liittyvistä asioista. Toisella asteella ja korkea-asteella mukaan tulee myös itse yritystoimintaan liittyviä valmiuksia. Myös työmarkkinoilla niin yrittäjänä kuin toisen palveluksessakin toimiminen helpottuu, kun osaa toimia yrittäjämäisesti henkilökohtaisessa elämässään. (Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat 2009.)

Yrittäjyyskasvatuksen taustalla on ajatus siitä, että kaikki tarvitsevat yrittäjämäisiä taitoja sekä tietoa siitä, mitä yrittäjyys on ja mitä se vaatii. Opetuksessa tavoitellaan myönteisten yrittäjyysasenteiden sekä tietoisuuden lisäämistä. (Kyrö, Lehtonen & Ristimäki 2007, 16.) Yrityskasvatuksen määrittelemisen aiheuttaa Leskinen (2000, 52) mukaan vastaavia ongelmia kuin yrittäjyyden määrittely. Painopiste ei ole enää ulkoisessa yrittäjyydessä vaan on siirtynyt sisäiseen yrittäjyyteen, jolloin yrittäjyyskasvatus koskee kaiken ikäisiä ja voidaan nähdä jopa kansalaistaitona. Monissa oppilaitoksissa yrittäjyyskasvatus onkin integroitu aihekokonaisuuksiin. Tämä saattaa tuoda ongelmia, koska kenelläkään ei ole vastuuta kokonaisuudesta. Toisaalta omana aiheenaan yrittäjyyskasvatus voi jäädä irralliseksi, kun sitä ei saada yhdistettyä yhtä hyvin käytäntöön. (Leskinen 2000, 52.)

Ristimäen (Kyrö ym. 2007, 34–35) mukaan opetuksessa ongelmaksi muodostuu itse yritystoiminnan korostuminen. Vaikka se onkin todella tärkeää yhteiskunnallemme, yrittäjyys ei kuitenkaan sovi kaikille yksilötasolla. Se, että yrittäjyyden tär-

keydestä puhutaan, on toisaalta hyvä asia mutta voi myös estää yrittäjyyskasvatusta. Jos opettajan tehtäväksi annetaan uusien yrittäjien kasvattaminen ja yritysten määrän lisääminen, hän ei sitä mahdollisesti halua tehdä. Oikealla tavalla toteutettu yrittäjyyskasvatus kuitenkin auttaa oppilasta valitsemaan itselleen sopivan uravalinnan: heille on syntynyt realistinen kuva sekä yrittäjyydestä että sen sopimisesta itselle. Yrittäjämäinen ja luova toimintatapa auttaa selviämään mistäkin tehtävistä ja valinnoista tulevaisuudessa.

Heikki Hannula tutki väitöskirjassaan (2015) yrittäjyyskasvatusta ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Ajallisesti ammatillinen koulutus sijoittuu lähelle työllistymistä, siksi olisi hyödyllistä, että ammatilliset opettajat osaavat esitellä erilaisia työllistymisen vaihtoehtoja opiskelijoille. Hannula toteaaakin, että on tärkeää kehittää ammatillista opettajankoulutusta siten, että kaikki opettajaopiskelijat saavat valmiuksia tukea omien opiskelijoidensa kasvua yrittäjyyteen. Kaikki mahdollisuudet tähän jo löytyvät, mutta jos nämä eivät ole selvästi kirjattuna opetussuunnitelmaan, uhkaavat ne jäädä yrittäjämönteisen joukon puuhasteluksi. (Hannula 2015, 74.) Tutkimuksensa yhteenvedona hän voi kuitenkin todeta, että yleisesti ammatilliset opettajaopiskelijat kokevat olevansa hyviä yrittäjyyskasvattajia ja ymmärtävänsä yrittäjyyskasvatuksen merkityksen työelämän ja yhteiskunnan kehityksen osana (Hannula 2015, 107).

Jussi Pihkala (2007, 160–168) selvitti tutkimuksessaan, vaikuttavatko ammattikorkeakoulun yrittäjyysopinnot opiskelijoiden yrittäjyysintentioniin. Tutkimuksen tulosten mukaan yrittäjyysopinnot eivät vaikuta yrittäjäksi lähtemiseen oleellisesti, vaan intentionit pysyivät suhteellisen pysyvinä opintojen alusta loppuun saakka. Päätös yrittäjyydestä oli usein tehty jo ennen ammattikorkeakouluopintoja. Hän kuitenkin totesi, että kaikille opiskelijoille suunnattu yrittäjyyskoulutus vahvisti opiskelijoiden ymmärrystä yrittäjyyden yhteiskunnallisesta merkityksestä.

3.2 Yrittäjyyskasvatuksen strategiat ja tavoitteet

Eri maakunnilla ja alueilla on omat yrittäjyyskasvatusstrategiansa. Maakunnallisia strategioita on jo yhdeksän: Etelä-Savo, Kaakkois-Suomi, Kainuu, Keski-Suomi,

Pohjois-Pohjanmaa, Päijät-Häme, Satakunta, Lappi ja Varsinais-Suomi. Uusimpana mukaan tuli Lappi: Lapin yrittäjyyskasvatuksen menetelmäkäsikirja julkaistiin syksyllä 2023. Keskityn opinnäytetyössäni Varsinais-Suomen maakunnalliseen yrittäjyyskasvatuksen strategiaan ja toimintaohjelmaan vuodelta 2020. Tämä on tuorein oman alueeni julkaisu.

Oppilaitoksilla on yhteiset kehittämistavoitteet yrittäjyyskasvatuksen suhteen. Näihin kuuluvat:

- yrittäjyyskasvatuksen pedagogiikka
- opettajien työelämä- ja yrittäjyyskasvatusosaaminen
- yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristö
- oppiminen työelämän kanssa (Varsinais-Suomen maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2020, 1).

Perusasteella oppijoita kannustetaan käyttämään rohkeasti taitojaan ja uskomaan omiin kykyihinsä. Opetetaan, että virheitä voi tehdä ja niistä oppia. Oppijat saavat osallistua koulun arkeen ja kantaa vastuuta siitä. Toisella asteella oppijalla on vastuu omasta oppimisestaan ja tekemisestään, opintopolut ovat yksilölliset ja niissä otetaan huomioon oppijan osaaminen. Yrittäjäksi aikovat voivat aloittaa yrittäjyyden opintojen aikana. Korkea-asteella on oma yrittäjyyskasvatusstrategiansa, jossa on tarkoitus luoda uusia innovatiivisia osaajia ja kannustaa omaankin yrittäjyyteen. (Varsinais-Suomen maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2020, 1.)

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteita ovat:

- Omaehtoinen yrittäjyys: oppia yritteliästä asennetta ja toimintatapaa, toimia vastuullisena kansalaisena.
- Sisäinen yrittäjyys: oppia toimimaan yhdessä toisten kanssa yhteisten tavoitteiden eteen.

- Ulkoinen yrittäjyys: antaa taitoja ja tietoja yrityksen perustamiseen ja johtamiseen liittyen, ymmärtää yrittäjyyttä ammattina sekä mahdollisuutena toteuttaa itseään. (Varsinais-Suomen maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2020, 4.)

Yhteiskunnallisesti on todella tärkeää, että yrittäjyyden merkitys hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäjänä ymmärretään. Yrittäjyyskasvatus onkin nähtävä pitkäjänteisenä työnä, jolloin yrittäjämäisiä taitoja kartutetaan vuosien mittaan. (Varsinais-Suomen maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2020, 4.)

3.3 Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristöt

Yrittäjyyskasvatuksen oppimisympäristöissä annetaan vastuuta oppijalle, kannustetaan tekemään itse, ohjataan oppijaa havaitsemaan mahdollisuuksia ja tuetaan niihin tarttumista, vahvistetaan oivaltavaa ja keksivää oppimista, tuetaan luottamusta omiin kykyihin, suodaan mahdollisuuksia riskien ottamiseen ja ohjataan tavoitteelliseen työskentelyyn toisten kanssa. (Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat 2009, 17)

Muutamia esimerkkejä oppimisympäristöistä Varsinais-Suomessa ovat NYT Yrityskylät ja Turun ammattikorkeakoulun BisnesAkatemia. (Varsinais-Suomen maakunnallinen yrittäjyyskasvatuksen strategia ja toimintaohjelma 2020, 4.)

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT on voittoa tavoittelematon yhdistys ja sen toiminta perustuu suomalaiseen opetussuunnitelmaan. Kaikki peruskoulun 6.- ja 9.-luokkalaiset viettävät yhden päivän lukuvuoden aikana Yrityskylässä. (Yrittäjälehti Varsinais-Suomi 2023, 19). Yrityskylä-konsepti sisältää Yrityskylä Alakoulun sekä Yrityskylä Yläkoulun. Yrityskylä Alakoulussa oppilas työskentelee omassa ammatissaan ja saa palkkaa työstään, päivään valmistaudutaan etukäteen. Lisäksi on Yrityskylä Yläkoulu, jossa oppilaat johtavat yritystä kansainvälisillä markkinoilla ja kisaavat toisiaan vastaan. Jokaisella oma vastuualueensa ja tiimit johtavat yritystään vuoden ajan. (Nuorten yrittäjyys ja talous NYT, 2023). Yrityskylä

on palkittu maailman parhaana koulutusinnovaationa World Innovation Summit for Education -kilpailussa (Elinkeinoelämän keskusliitto 2014).

Turun ammattikorkeakoulun BisnesAkatemia toimii Lemminkäisenkadun kampuksella Turussa. Tarkoituksena on oppia innovatiivisen liiketoiminnan, tiimityön ja yrittäjyyden osaajiksi sekä oppia työelämän käytäntöjä ja verkostoitua. Opiskelijat toimivat yrittäjinä osuuskunnassa ja samalla kehittävät omaa liiketoimintaansa. Valmistuttuaan heistä tulee liiketalouden tradenomeja. Erona tavalliseen tradenomikoulutukseen on se, että tutkinto suoritetaan asiakasprojekteja teke-mällä: luentoja tai tenttejä ei ole. BisnesAkatemiasta valmistutaan liiketalouden tradenomiksi 3,5 vuodessa eli tavoiteajassa. (Turun AMK BisnesAkatemia 2023.)

4 YRITTÄJYYDEN AMMATTITUTKINTO YRITYSTAIDOJEN LISÄÄJÄNÄ

4.1 Tutkimuksen toteutus

Tässä raporttiosuudessa käsittelen tutkinnon suorittaneiden tai sitä suorittavien kokemuksia ja näkemyksiä koulutuksesta. Haastateltavat tavoitin koulutuksen järjestäjien kautta. Ainakin yksi järjestäjästä jakoi kyselyä somekanavissaan sekä suoraan opiskelijoilleen. Tämän lisäksi lähestyin muitakin tutkintoa Suomessa järjestäviä tahoja. Jaoin linkkiä myös omissa sosiaalisen median kanavissani, mm. LinkedInissä, sekä Facebookin yrittäjäryhmissä. Aiemmat luottamustoimeni Turun Yrittäjien ja Turun Ydinkeskustayhdistyksen hallituksissa ovat luoneet minulle laajat yrittäjäverkostot.

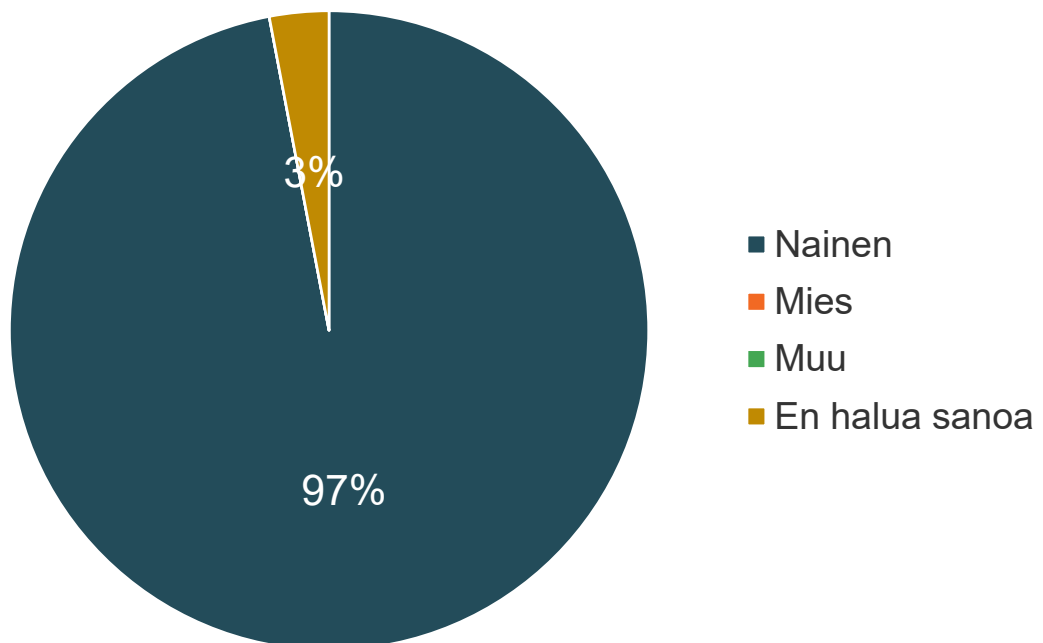
Kysymykset olivat pääsääntöisesti strukturoituja, joukossa muutama sekamuotoinen ja avoin kysymys. Käytin avoimia ja sekamuotoisia kysymyksiä tarkkaan harkiten, mutta tietyistä asioista halusin tarkempaa tietoa. Näissä pystyi vastaamaan valmiilla vaihtoehdoilla tai halutessaan pystyi kirjoittamaan avoimen vastauksen. Kehitysehdotukset pyysin avoimella kysymyksellä. En odottanut kaikkien vastaavan siihen, mutta toisaalta ajattelin mahdollisesti saavani tärkeää tietoa tutkimukseeni.

Halusin selvittää, saivatko opiskelijat oikeasti apua ja osaamista omaan yrittäjyyteensä. Saatu apu voi olla objektiivista ja mitattavissa olevaa, esimerkiksi tuloksen paranemista tai subjektiivista oman jaksamisen ja innon paranemista. Selvitin, mitä tietoja ja taitoja vastanneet koulutukseen osallistuneet ovat tutkinnosta saaneet yleisellä tasolla. Onko kaupallisesta pohjakoulutuksesta ollut hyötyä yrityksen talouden suunnittelussa jo ennen tutkinnon suorittamista? Auttoiko tutkinto erityisesti niitä yrittäjiä, joilla pohjakoulutusta ei ollut? Mitä yrittäjät ovat saavuttaneet tutkinnolla ja mitä hyötyjä he ovat kokeneet. Mietin myös koulutuksen kehittämistarpeita, mikäli sellaisia tutkimukseni perusteella ilmenee. Mitä ehkä voitaisiin parantaa, jotta koulutus olisi helpompi suorittaa tai se olisi vaikuttavampi yrittäjien yritystoimintaan?

Taustatiedoiksi pyrin valitsemaan vain sellaiset asiat, joilla voi olla vaikutusta siihen, mitä koulutuksesta voi saada omaan liiketoimintaansa. Kysely oli anonymi eikä vastaajia yksilöidä vastausten perusteella tutkielmassa. Tutkimuksen tuloksilla ei ollut minulle taloudellista merkitystä.

4.2 Vastaajien taustatiedot

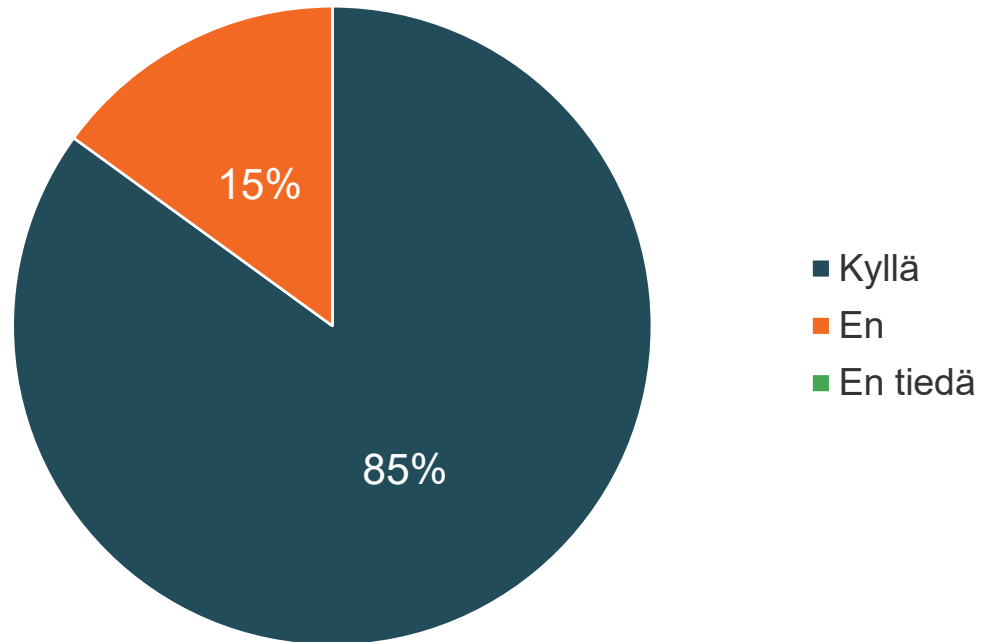
Vastaajista 97 % oli naisia. Naisvastaajien lukumäärään vaikutti mm. kyselylinkin jakaminen Facebookin Naisyrittäjät-ryhmässä, tosin ainakin yksi koulutuksen järjestäjä jakoi linkkiä omissa somekanavissaan sekä kouluttaville. Kyselyni olisi siis pitänyt tavoittaa myös miespuolisia vastaajia, mutta jostain syystä he eivät vastanneet. Yksi vastaajista ei halunnut kertoa sukupuoltaan.

Kuvio 1. Vastaajien sukupuoli

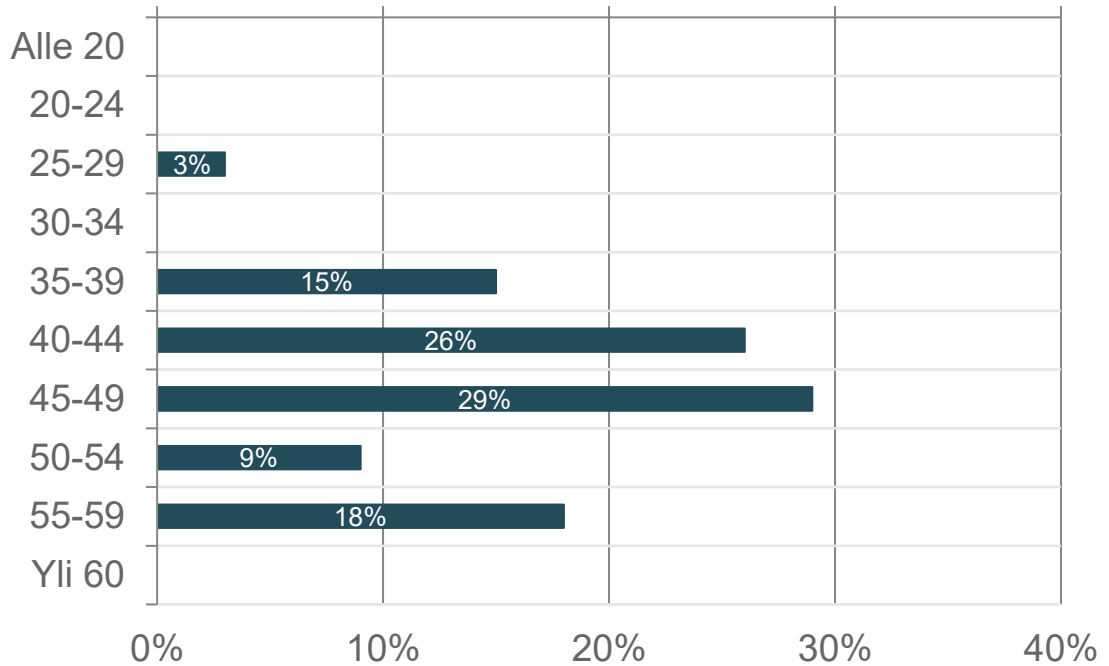
Täysipäiväistä yrittäjyyttä kysyin YEL-velvollisuudella. Kuvion 2 mukaan 85 % oli YEL-velvollisia ja loput 15 % eivät. Annoin vaihtoehdoksi myös "en tiedä" mutta tähän ei onneksi tullut yhtään vastausta. Käsittelin asiaa tämän opinnäytetyön kohdassa 2.4, jossa Kansaneläkelaitos (2023) kertoo keskeiseksi työntekijän ja yrittäjän eroksi juuri sen, että yrittäjä huolehtii itse eläketurvastaan maksamalla

yrittäjäeläkevakuutusta (YEL). Samassa kohdassa myös todetaan yrittäjyyden määrittämisen olevan tapauskohtaista mm. kevytyrittäjyyden kohdalla.

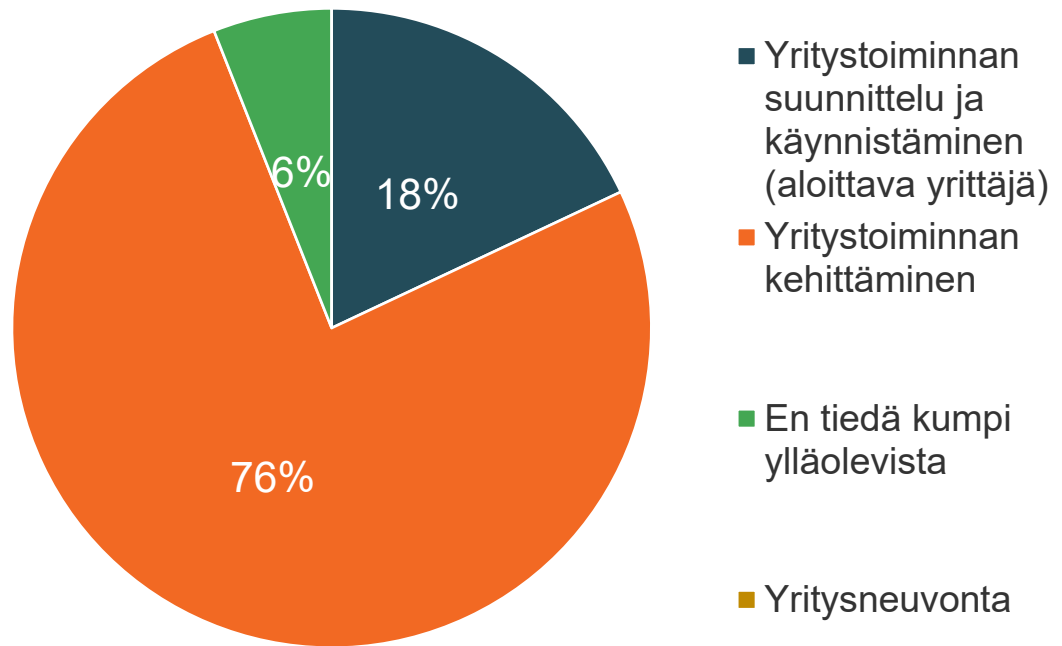
Kuvio 2. YEL-velvollisten määrä

Vastaajista yli puolet, 55 %, oli 40–49-vuotiaita. Ikäryhmä 30–34 puuttui kokonaan ja vain 3 % vastanneista oli alle 29-vuotiaita (kuvio 3). Tutkinnon aloittamisvuodet olivat välillä 2000–2023, joten kuvio ei kuvaa ikää tutkinnon suorittamishetkellä. Mediaani suorittamisen aloittamisvuodesta oli kyselyssä vuosi 2020.

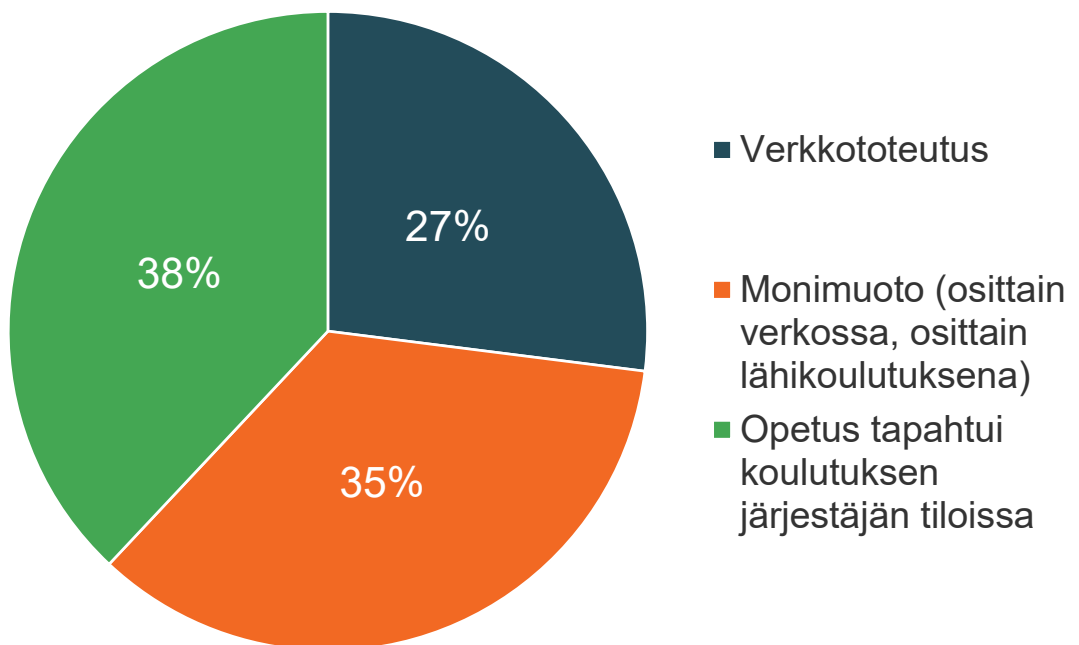
Kuvio 3. Vastaajien ikä vastaushetkellä

Kuvion 4 mukaan suurin osa vastaajista (76 %) suoritti yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen osaamisalaa ja 18 % yritystoiminnan kehittämisen osaamisalaa. Anoin myös vaihtoehdoiksi sen, että ei tiedä, kumpaa suorittaa sekä yritysneuvonnan osaamisalan. Yritysneuvonnan valitseminen olisi keskeyttänyt vastaamisen, sillä tämän osaamisalan suorittaneet eivät kuuluneet tutkimukseni perusjoukkoon. Kukaan ei valinnut yritysneuvonnan osaamisalaa. ”En tiedä” sai 6 % vastauksista. Varsinkin aloittavalle yrittäjälle voi jäädä epäselväksi, kumman suoritti, ja tällä ei ole suurta eroa tutkinnosta saatavaan hyötyyn: henkilökohtais-
tamisen perusteella tutkinto räätälöidään suorittajalle sopivaksi.

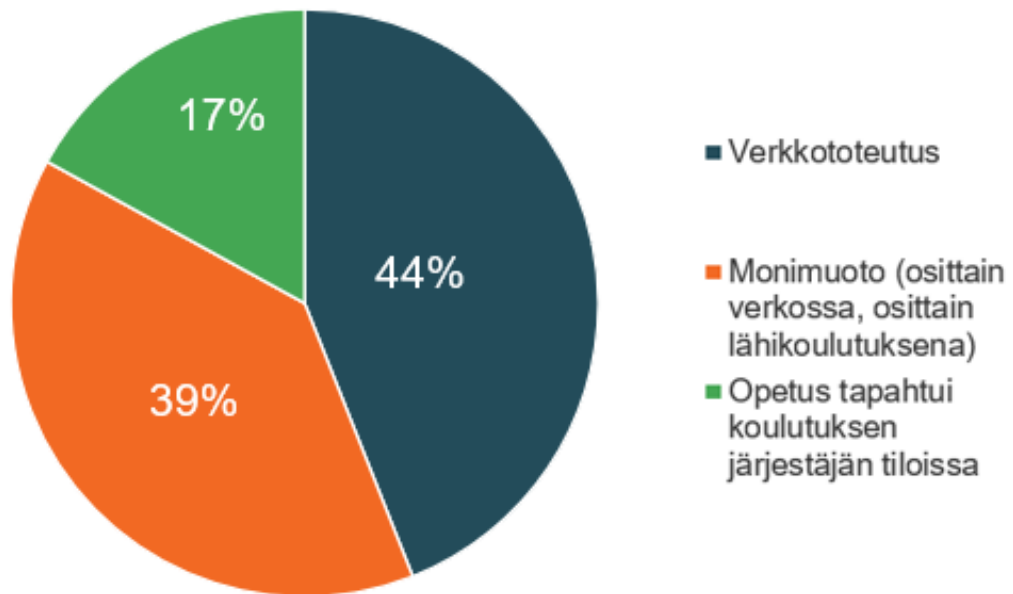
Kuvio 4. Vastaajien osaamisala Yrittäjyyden ammattitutkinnossa

Tutkinnon suorittaneista tai sitä suorittavista 27 % suoritti sen verkko-opintoina, 35 % monimuotona ja 38 % lähiopetuksena (kuviot 5).

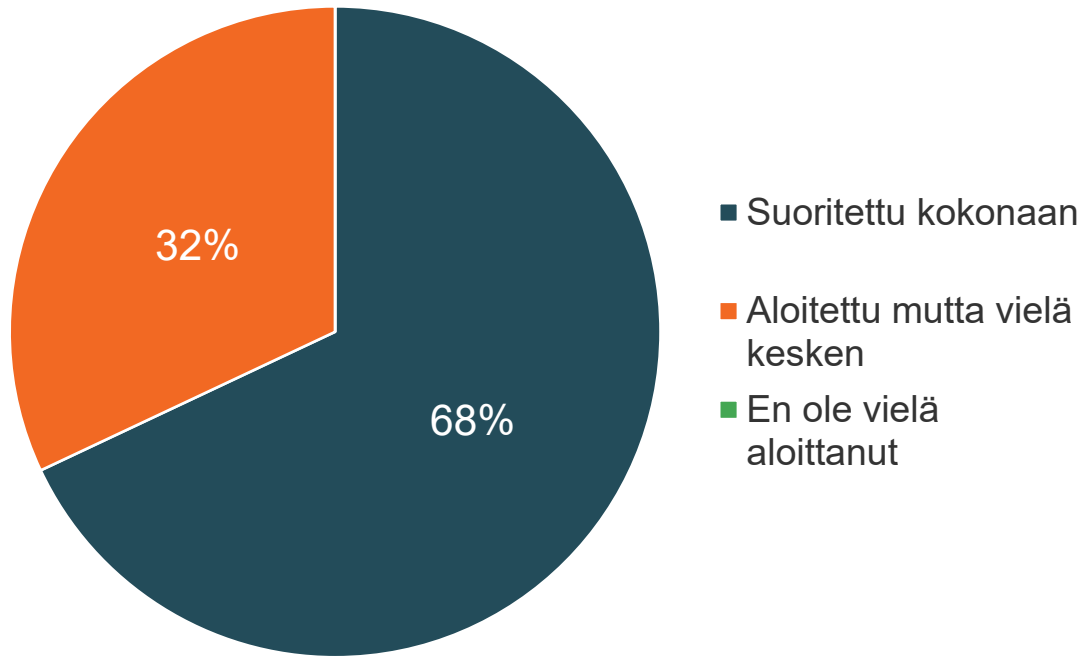
Kuvio 5. Koulutuksen toteutustapa

Halusin verrata toteutustapaa suoritusvuoteen ja selvittää näin muutosta, jonka koronaviruksen tuomat rajoitukset toivat vuonna 2020. Alla olevassa kuviossa 6 nähdään suoritustavat vuonna 2020 tai sen jälkeen aloitetuissa tutkinnoissa. Verrattuna kaikkiin vastauksiin verkkototeutus oli lisääntynyt 17 prosenttiyksikköä ja kokonaan lähiopetuksena toteutetut koulutukset vähentyneet 21 prosenttiyksikköä.

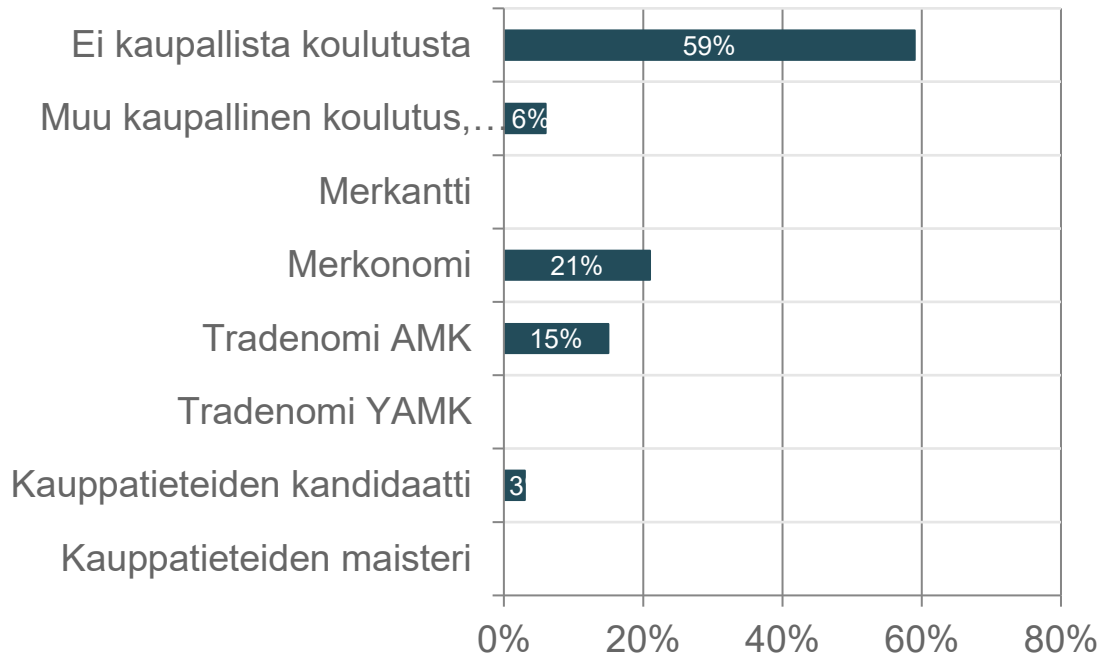
Kuvio 6. Tutkinnon suoritustavat vuonna 2020 tai sen jälkeen.

Kyselyyn oli mahdollista vastata, jos oli jo suorittanut tutkinnon tai vasta suorittamassa sitä. Vastaushetkellä 68 % oli saanut opintonsa päätökseen ja 32 %:lla opinnot olivat vielä kesken. (kuvio 7.)

Kuvio 7. Tutkinnon suorittamisen tilanne vastaushetkellä

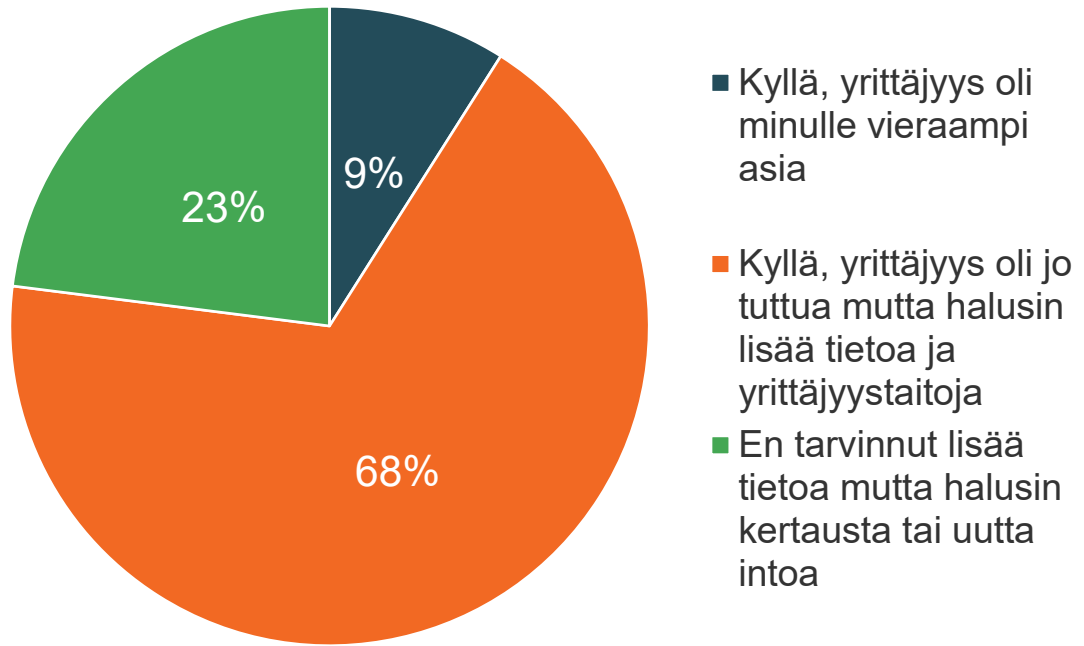
Koulutustaustaa tarkastellessa yli puolet (59 %) vastaajista ilmoittaa, että heillä ei ole kaupallista pohjakoulutusta (kuvio 8). Tämän jälkeen seuraavana olivat merkonomit 21 % sekä tradenomit 15 %. Annoin myös vaihtoehdon ”muu kaupallinen koulutus”, jos olen unohtanut vaihtoehtoista jotain, ja tähän vastauksena tuli LKV (laillistettu kiinteistövälittäjä) sekä myynnin ammattitutkinto. Molempia vastauksia tuli yksi kappale.

Kuvio 8. Vastaajan kaupallinen pohjakoulutus

4.3 Syitä aloittaa yrittäjyyden ammattitutkinto

Kuvion 9 mukaan suurin osa vastaajista (68 %) koki, että yrittäjyys on jo tuttua mutta he halusivat lisää tietoa ja yrittäjyystaitoja. Vastaajista 23 % oli sitä mieltä, ettei tiedolle ollut tarvetta, vaan lähinnä tarve oli kertaukselle tai uuden innon saamiselle. Yhteensä 91 %:lle yrittäjyys oli jo tuttu asia. Loput 9 % kaipasivat lisää yrittäjyystaitoja, sillä yrittäjyys oli vieraampi asia.

Kuvio 9. Yrittäjyystiedon tarve ennen koulutuksen aloittamista

Syitä opintojen aloittamiseen löytyy kuviosta 10. Tässä pystyi vastaamaan useampaan vaihtoehtoon. Suurimpana syynä (74 %) mainitaan halu oppia uutta tai kiinnostus aiheeseen. Myös tarve kehittää liiketoimintaa näytti olevan syynä enemmän kuin joka toiselle vastaajalle. Muista syistä mainitaan TE-keskus, varmuutta oman yrityksen perustamiseen, koulutuksen osuva ennakkomarkkinointi sekä halu oppia lisää markkinoidusta koulutuksesta.

Kuvio 10. Syyt lähteä opiskelemaan yrittäjyyden ammattitutkintoa

4.4 Tutkinnon suorittaminen

Kuvion 11 mukaan suurin osa (88 %) koki kurssin suorittamisen helpoksi käytännön järjestelyjen suhteen. Hyväksi koettiin avoimien vastausten mukaan:

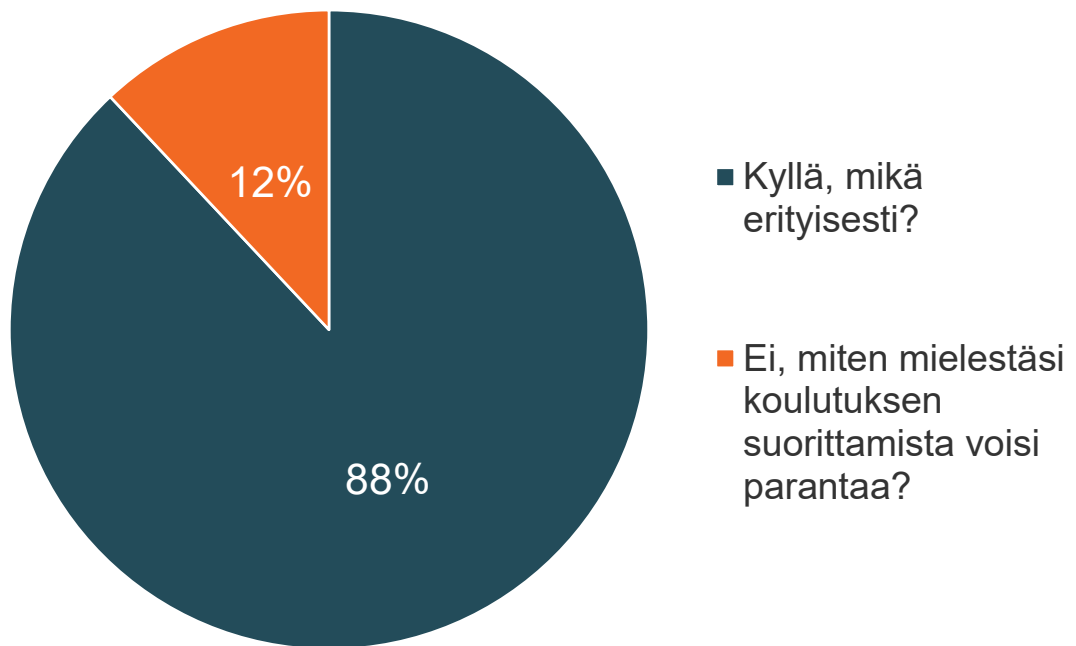
- helppo suorittaa verkossa (7 vastausta)
- koulutuspaikalle (lähikoulutus) oli helppo päästä (6 vastausta)

Vastanneista 12 % taas koki, että parannettavaa on. Parannusehdotuksina mainittiin tai muuten palautetta annettiin:

- verkkokoulutus helppo mutta jäi kaipaamaan verkostoitumista ja yhdessä tekemistä (2 vastausta)
- tehtävät saisivat olla selkeämmin ja yhdessä paikassa (2 vastausta)
- aikaa ei pitäisi käyttää liikaa it-tukihenkilönä olemiseen (1 vastaus)

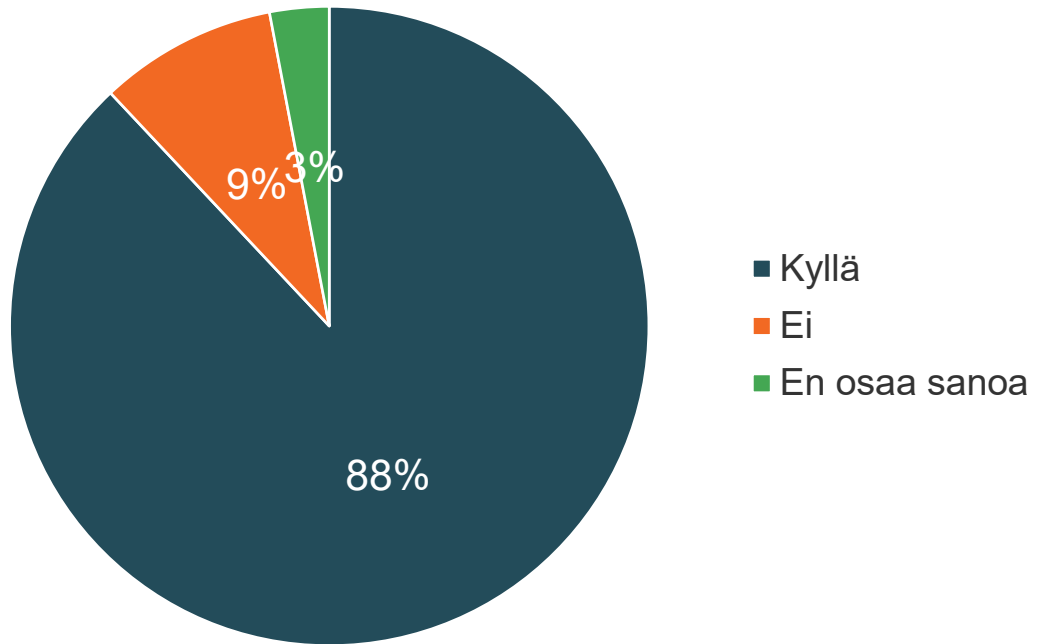
Verkkokoulutus koettiin hyväksi ja se oli vastausten mukaan jopa edellytys koulutukseen lähtemiselle. Tällöin luennot sai sovitettua arkeen ja siirtymiin ei mennyt aikaa. Toisaalta lähipäivät koettiin tärkeiksi verkostoitumisen takia ja koettiin osan hyödyistä jäävän sen takia saamatta.

Selkeämpää verkkoalustaa materiaaleille toivoi kaksi vastaajista. He kokivat, että materiaalia oli hankala välillä löytää.

Kuvio 11. Kurssin suorittamisen vaivattomuus (mm. ohjelmistot ja mahdollisen fyysisen koulutuspaikan sijainti)

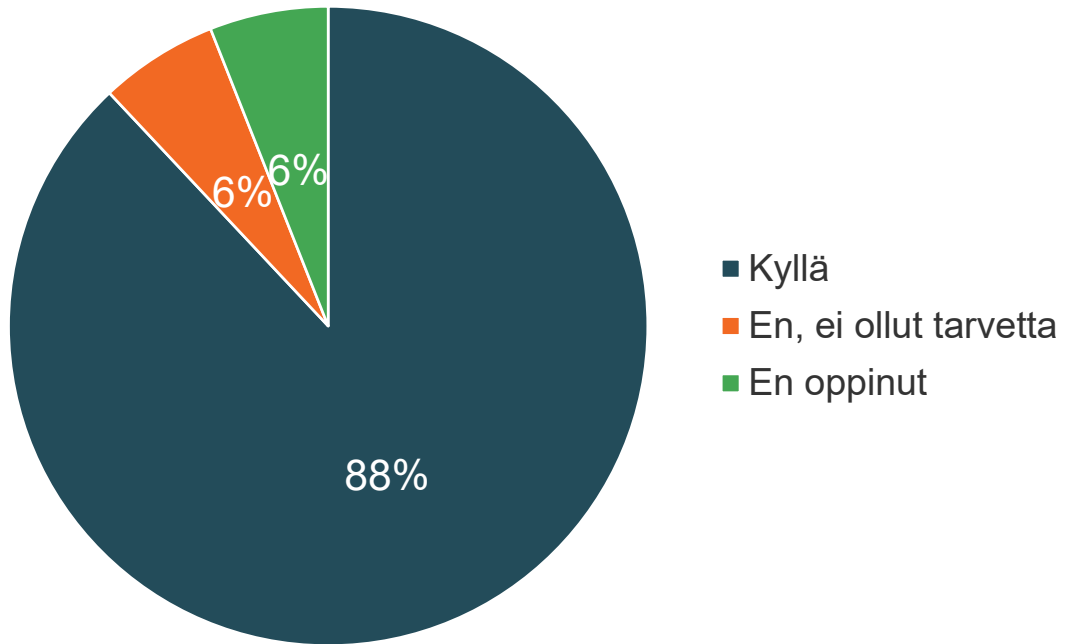
Kuvion 12 mukaan koulutuksen sisältöä piti hyödyllisenä ja omaan liiketoimintaansa sovellettavana valtaosa (88 %). Vastaajista 9 % taas ei pitänyt koulutusta hyödyllisenä.

Kuvio 12. Koulutuksen sisällön hyödyllisyys ja sovellettavuus omaan liiketoimintaan

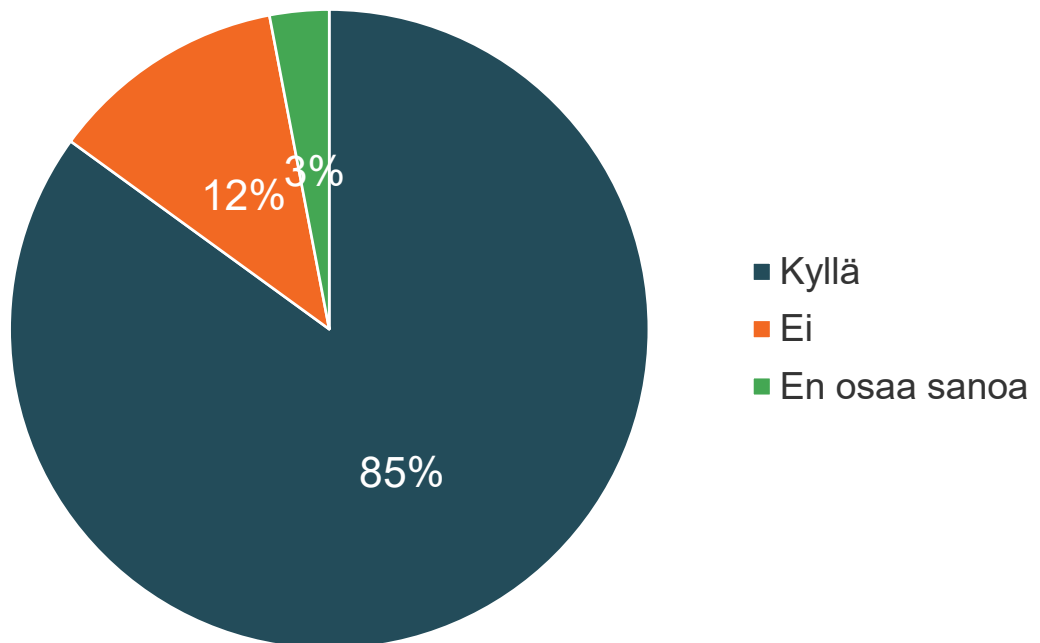
4.5 Tutkinnosta saatu oppi ja hyöty

Kysymykseen uusien yrittäjyystaitojen oppimisesta tuli kuvion 13 mukaan eniten (88 %) kyllä-vastauksia. Ei-vaihtoehtoon annoin kaksi vaihtoehtoa: ”ei ollut tarvetta oppia” (6 %) ja ”ei oppinut” (6 %). Vertaa myös kaavioon 11, jonka mukaan yhtä suuri määrä (88 %) koki koulutuksen hyödyllisenä ja omaan yritykseen sovellettavana.

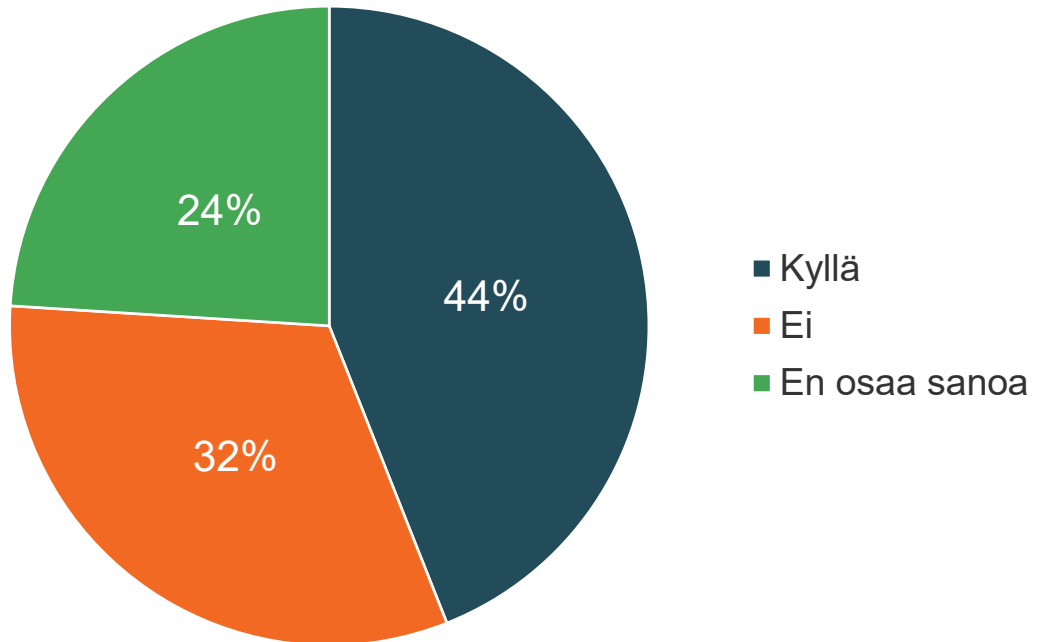
Kuvio 13. Yrittäjyydessä tarvittavien taitojen oppiminen koulutuksessa

Kysymykseen tavoitteiden asettelusta ja priorisoinnista 85 % koki koulutuksen auttaneen siinä (kuvio 14).

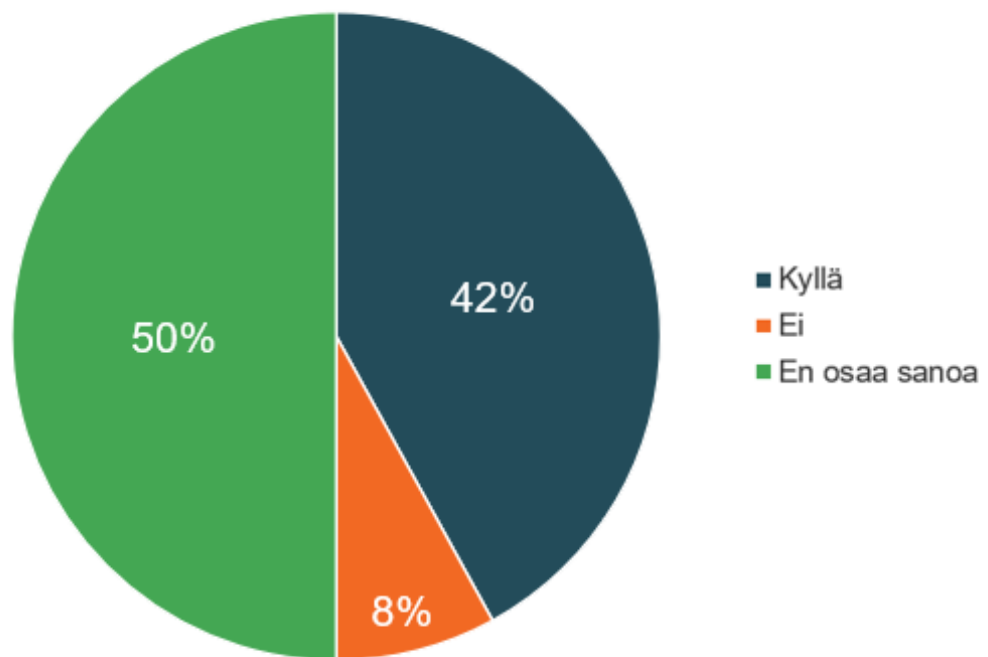
Kuvio 14. Koulutuksen antama apua tavoitteiden asettamiseen ja niiden priorisointiin liiketoiminnassa

Työssäjaksaminen on esillä uudemmassa yrittäjyyden ammattitutkinnossa ja toinkin kysymyksen myös tähän tutkimukseen. Kuvion 15 mukaisesti 44 % koki työssäjaksamisen parantuneen tutkintoa suorittaessa.

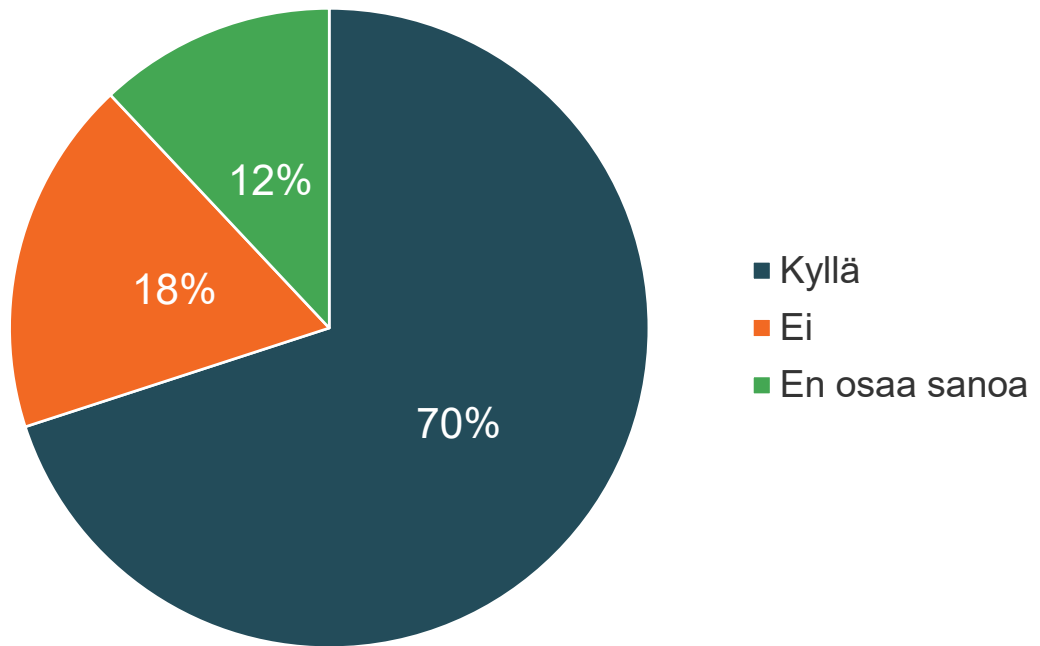
Kuvio 15. Työssäjaksamisen parantuminen koulutuksen aikana

Halusin vertailla työssäjaksamisen parantumista tutkinnon perusteiden uudistamisen jälkeen. Opinnäytetyön kohdasta 2.2 löytyvän tiedon mukaan vuoden 2022 alusta tutkinnon perusteisiin lisättiin mm. työhyvinvointi. Kuvion 16 mukaan erityisesti ei-vastauksia tuli tämän jälkeen aloitetuissa tutkinnoissa selvästi vähemmän eli 8 % (vertaa taulukkoon 15, jossa määrä oli 32 %). Ei-vastaukset laskivat 24 prosenttiyksikköä.

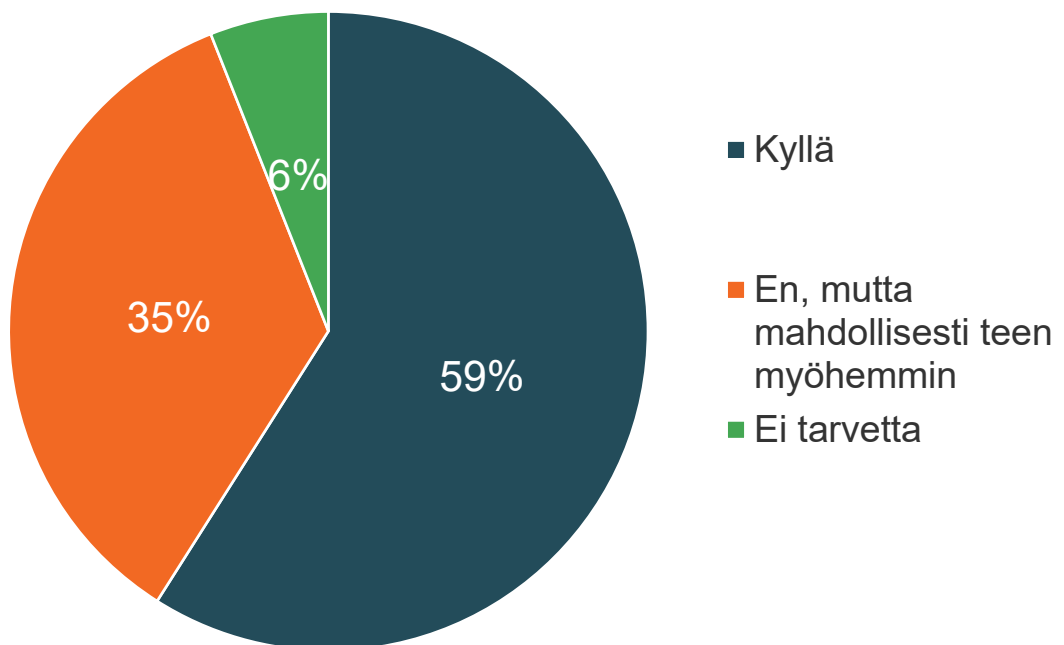
Kuvio 16. Työssäjaksamisen parantuminen vuonna 2022 tai sen jälkeen aloite-
tuissa tutkinnoissa.

70 % vastaajista koki kuvion 17 mukaisesti, että koulutus auttoi heitä tunnistamaan yritystoimintansa kohtaamia haasteita.

Kuvio 17. Yritystoiminnan kohtaamien haasteiden tunnistamisen parantuminen

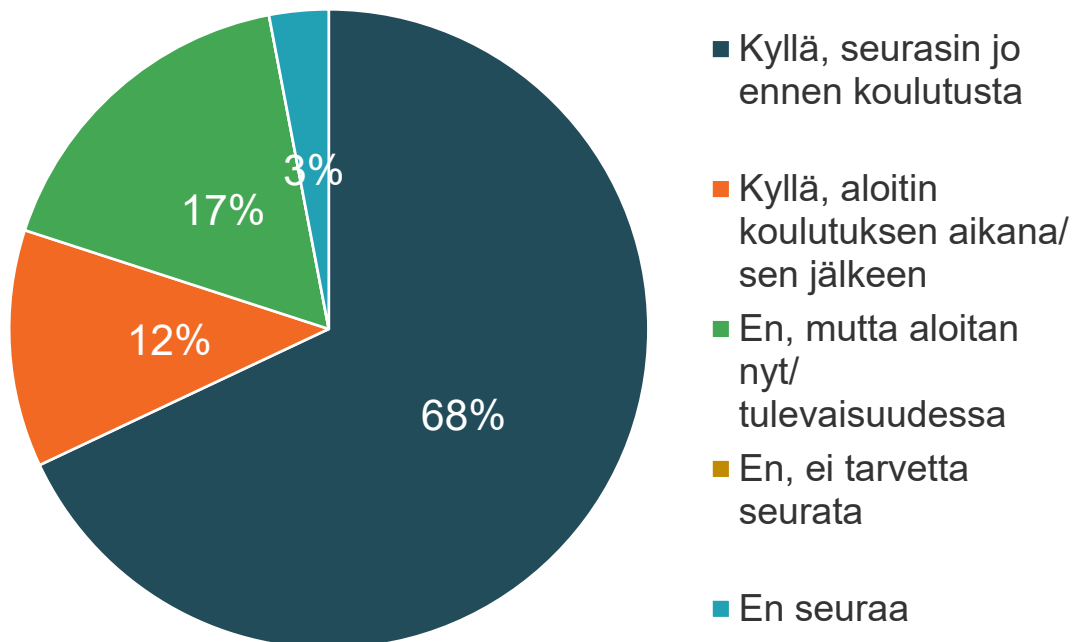
Yli puolet (59 %) kertoi tehneensä muutoksia työskentelytapoihinsa ja 35 % tekee niitä mahdollisesti myöhemmin, kuten kuviosta 18 voi todeta.

Kuvio 18. Muutokset työskentelytapoihin koulutuksen oppien mukaisesti

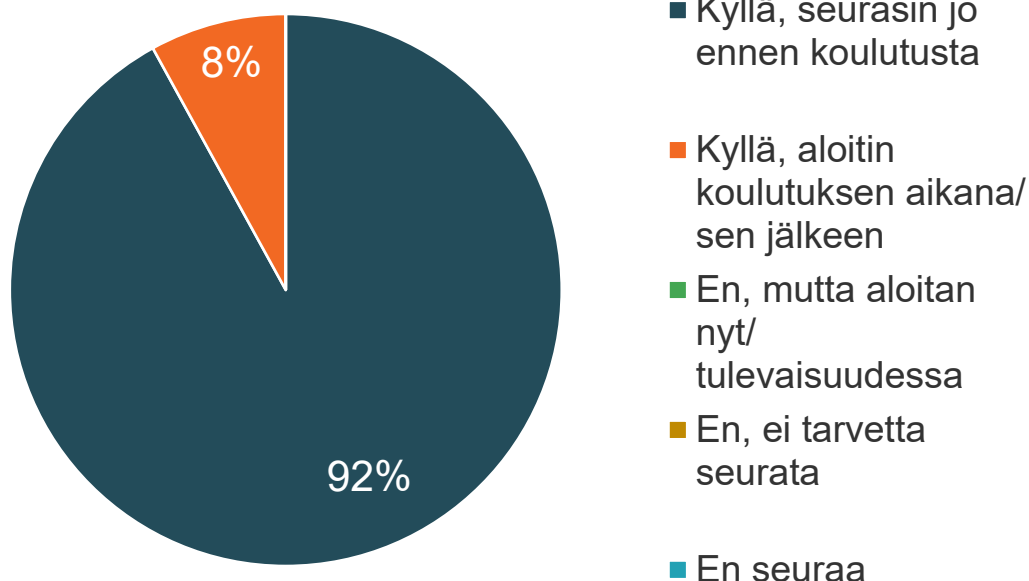
4.6 Tutkinnon suorittamisen vaikutukset yrityksen talouteen

Kuvion 19 mukaan yrityksen taloustilannetta seurasi ja suunnitteli 68 % jo ennen koulutusta, koulutuksen aikana sen aloitti 12 % ja 17 % aloittaa talouden seurannan nyt (tutkinto vielä kesken). Kukaan ei kokenut talouden seuranta ja suunnittelua tarpeettomaksi. Vaihtoehtoon ”en seuraa” tuli myös vastaus, mutta myöhemmässä vaiheessa tuli kommentti, että vaihtoehtoista puuttui se, että ei koskaan uskaltanut lähteä yrittäjäksi. Tämä olisi tosiaan ollut myös hyvä lisä kyselyyni.

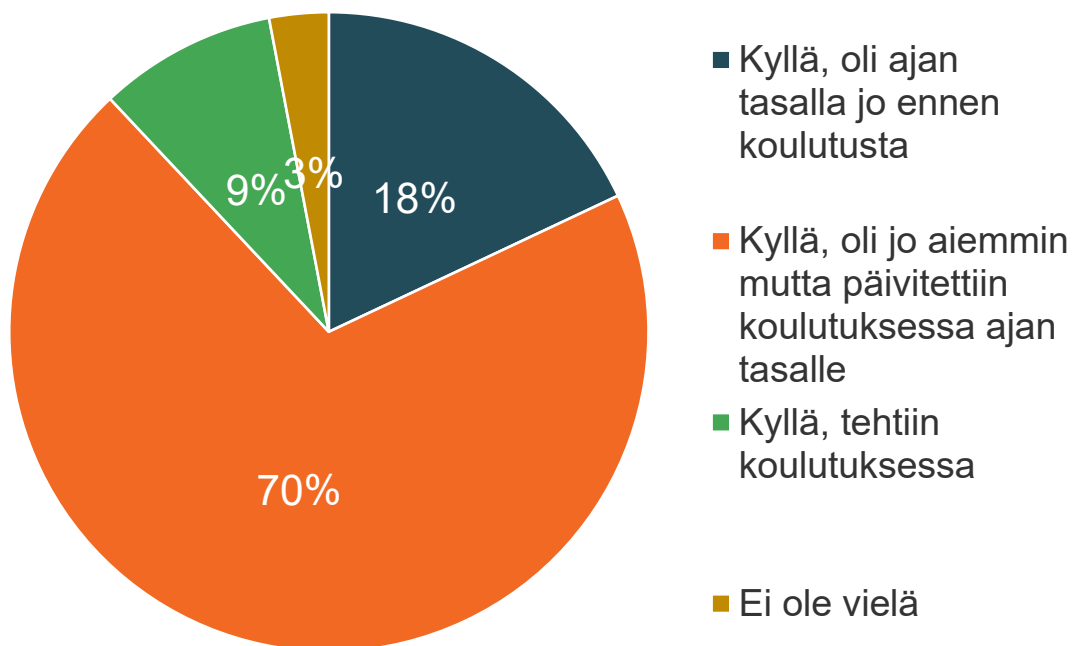
Kuvio 19. Yrityksen talouden seuranta

Koska yrityksen talouden suunnittelu ja seuranta on erittäin tärkeää, ja kuvion 19 mukaan kuitenkin lähes joka kolmas ei sitä ennen koulutusta tehnyt, halusin myös selvittää, vaikuttiko kaupallinen pohjakoulutus tähän. Kuvion 20 mukaan kyllä vaikutti, koska siinä vain yksi kaupallisen pohjakoulutuksen omaavista ei seurannut yrityksen taloutta ennen koulutusta, ja hänkin aloitti sen koulutuksen aikana.

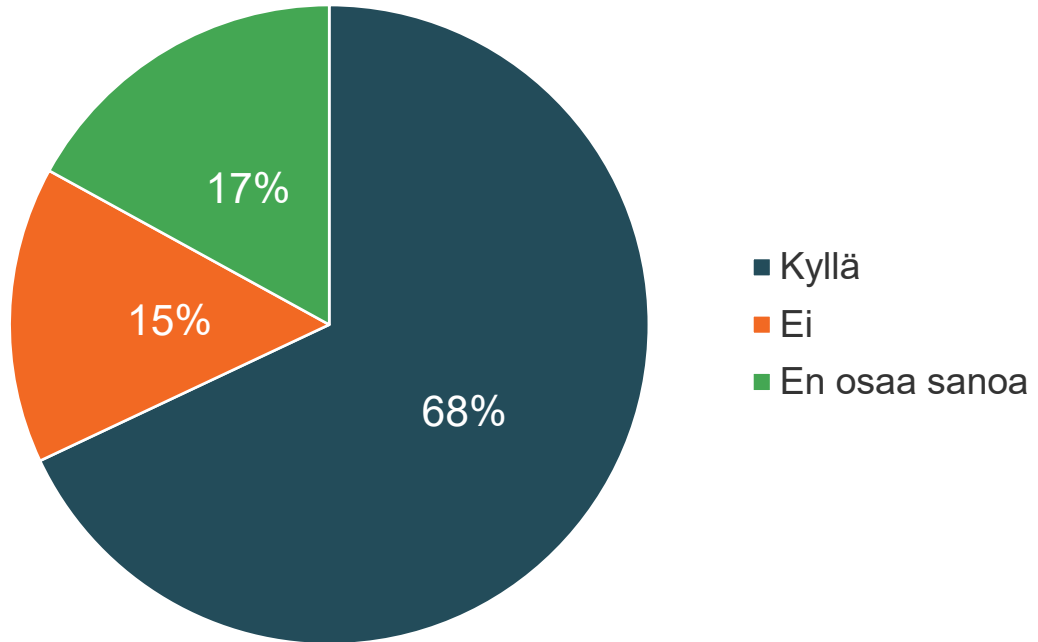
Kuvio 20. Kaupallisen pohjakoulutuksen omaavien yrityksen talouden seuranta ja suunnittelu

Kuvion 21 mukaisesti 18 %:lla liiketoimintasuunnitelma oli ajan tasalla jo koulutukseen lähdettäessä mutta suurin osa (79 %) joko päivitti tai teki sen koulutuksessa.

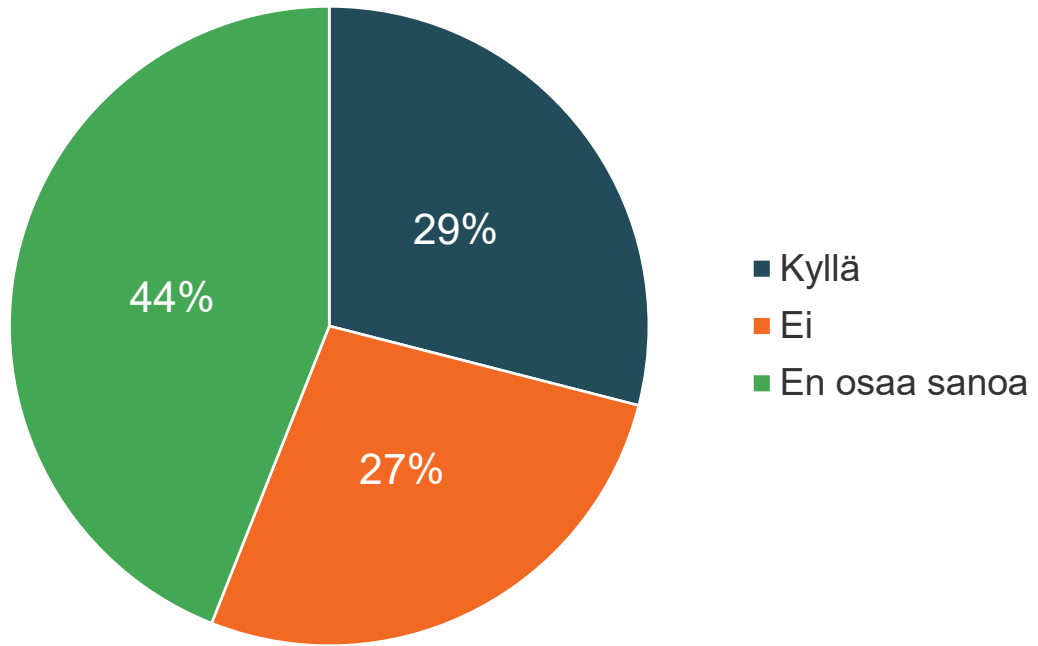
Kuvio 21. Onko yrityksellä liiketoimintasuunnitelma

Uusia tai parempia markkinointitapoja löysi 68 % vastaajista. Loput joko eivät löytäneet uutta tai eivät osanneet sanoa. (Kuvio 22.)

Kuvio 22. Auttoiko koulutus markkinoimaan tuotetta/palvelua paremmin tai uudella tavalla

Taloudellisista hyödyistä kysyin myös suuremmin liiketoiminnan kasvun tai tehostumisen kautta. Kuvion 23 mukaan suurimmaksi nousi vaihtoehto ”en osaa sanoa” (44 %), 29 % vastaajista valitsi kyllä-vaihtoehdon ja loput 27 % vaihtoehdon ”ei”. Hyvä lisäkysymys tähän olisi ollut se, onko liiketoiminnan kasvu ollut edes tavoitteena.

Kuvio 23. Liiketoiminnan kasvu ja/tai tehokkuuden paraneminen koulutuksen takia

4.7 Palautteita tutkinnon suorittamisesta

Odotusten täyttymistä koulutuksen suhteen pyysin arvioimaan asteikolla, jossa 1 oli "ei yhtään hyödyllinen" ja 5 "erittäin hyödyllinen". Vaihtoehdot saivat vastauksia seuraavasti: 5,9 % (ei yhtään hyödyllinen), 8,8 % (ei hyödyllinen), 17,6 % (en osaa sanoa / neutraali), 47,1 % (hyödyllinen) ja 20,6 % (erittäin hyödyllinen). Lähes puolet vastaajista valitsi vaihtoehdon 4 "hyödyllinen".

Kuvio 24. Odotusten täytyminen koulutuksen suhteen

Tutkimuksessa kysyttiin avoimena kysymyksenä koulutuksen parhaita puolia. Vastauksissa toistuivat seuraavat teemat:

- vertaistuki (15 vastausta)
- hyvät kouluttajat ja innostavat luennot (12 vastausta)
- se, että tuli otettua aikaa oman yrityksen asioille (7 vastaus)
- verkostoituminen (7 vastausta)
- keskustelut mentorin kanssa (2 vastausta)
- työharjoittelu ulkomailla (1 vastaus)

Muilta opiskelijoilta kerrottiin saaneen ideointiapua, sparrausta ja kokemuksia itseä mietityttävistä asioista. Lisäksi saatiin ystäviä ja yhteistyökumppaneita. Hyviä kouluttajia kehui moni ja myös ulkopuoliset luennoitsijat saivat kiitosta. Kaikkia aiheita ei koettu niin mielenkiitoisiksi mutta niitä pidettiin silti tärkeinä.

Kysymykseen huonoista tai turhista puolista tuli seuraavat vastaukset:

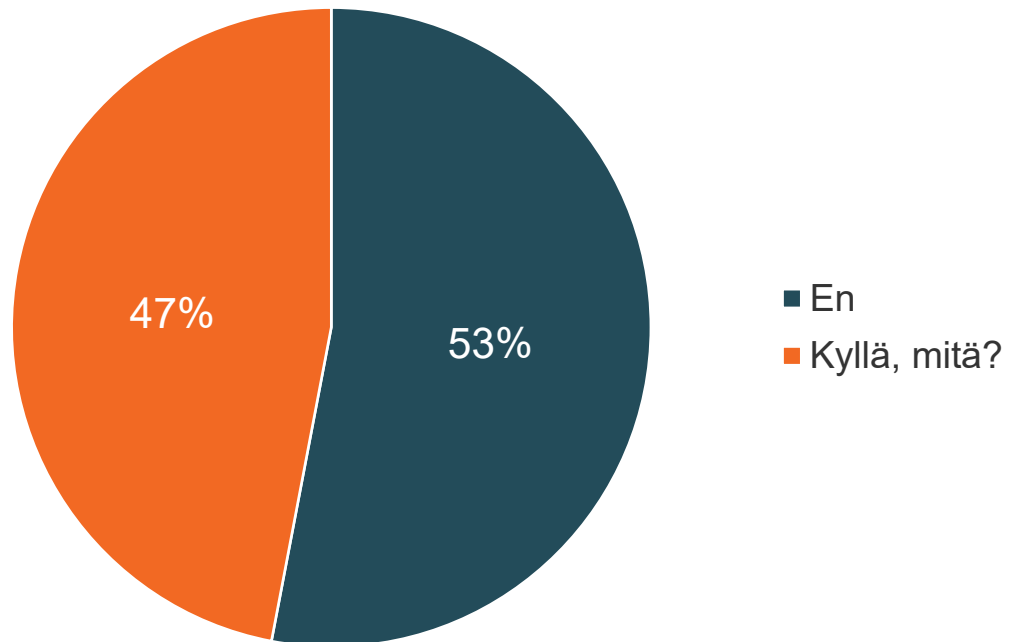
- huono luennoitsija (4 vastausta)
- aikaa haaskattiin it-tukeen, koska opiskelija ei ollut tutustunut ohjelmistoon etukäteen (2 vastausta)
- turhia myyntipuheita (2 vastausta)
- ei vastannut markkinoitua erikoisalaa (2 vastausta)
- lähipäiviä liian vähän (1 vastaus)

Huonoksi luennoitsija koettiin, jos aihetta ei osattu tai luento oli suunnattua väärälle asiakasryhmälle, myös ”kalvosulkeiset” mainittiin.

Lähes puolet (47 %) kaipasi koulutukseen kuvion 25 mukaisesti jotain lisää. Avomien vastausten mukaan haluttiin erityisesti seuraavia:

- enemmän konkretiaa ja vinkkejä arkeen (5 vastausta)
- parempia kouluttajia (4 vastausta)

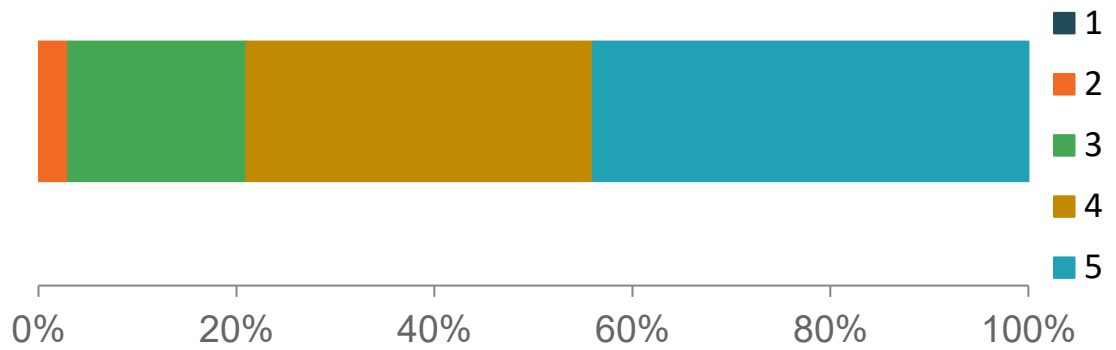
- sitä, että koulutus vastaisi enemmän markkinoitua erikoisalaa (3 vastausta)
- tehtäviä ja niihin sitouttamista (3 vastausta)

Kuvio 25. Vastaajien mielipide siitä, olisivatko he halunneet koulutukseen jotain lisää

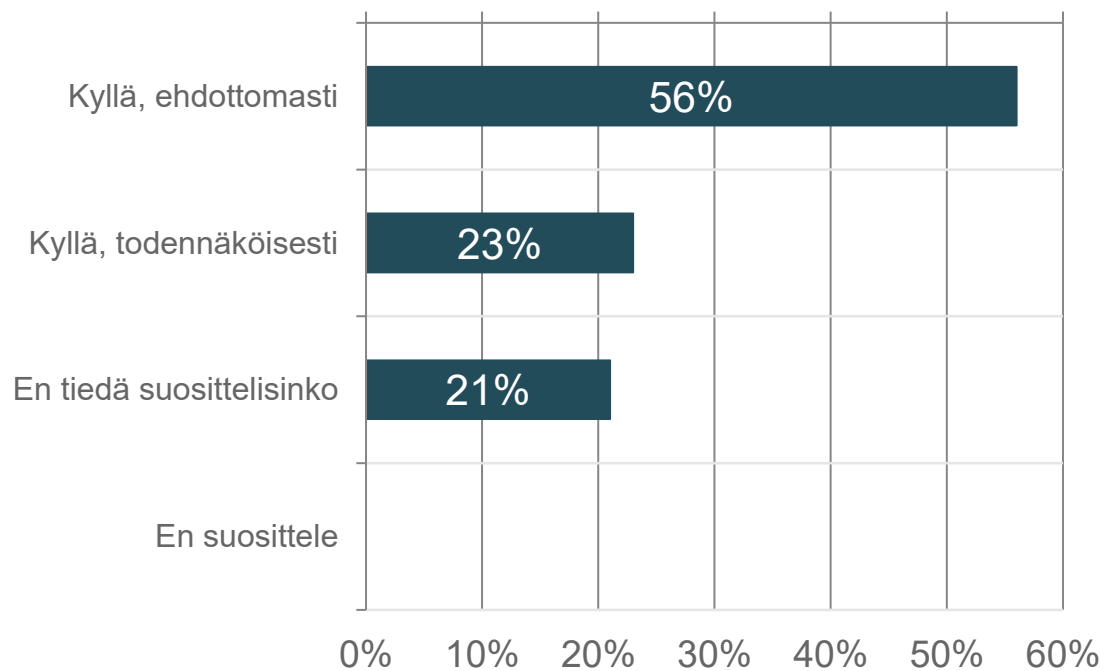
Koulutuksen hyödyllisyyttä pyysin arvioimaan asteikolla, jossa 1 oli "ei yhtään hyödyllinen" ja 5 "erittäin hyödyllinen". Vastaukset ovat kuvion 26 mukaan seuraavat: 0 % (ei yhtään hyödyllinen), 2,9 % (ei hyödyllinen), 17,7 % (en osaa sanoa / neutraali), 35,3 % (hyödyllinen) ja 44,1 % (erittäin hyödyllinen)

Koulutus koettiin tutkimuksen mukaan hyödylliseksi. Vastausvaihtoehdot hyödyllinen ja erittäin hyödyllinen olivat yhteensä lähes 80 %.

Kaavio 26. Koulutuksen hyödyllisyys vastaajien mukaan

Myös koulutuksen suositteluun tuli paljon kyllä-vastauksia: kuvion 27 mukaan yhteensä lähes 80 % suosittelisi sitä joko ehdottomasti tai todennäköisesti. Loput 21 % vastaajista eivät osanneet sanoa, suosittelisivatko. Yhtään en suosittelen -vastausta ei tähän tullut.

Kuvio 27. Kuinka moni vastaajista suosittelisi koulutusta muille yrittäjille tai yrittäjiksi aikoville

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tutkimusongelma oli selvittää yrittäjyystaitojen oppimista yrittäjyyden ammattitutkintoa suorittaessa. Kyselyn perusteella näyttää siltä, että yrittäjyyden ammattitutkinto onnistuu pääsääntöisesti tässä hyvin: tutkintoa pidetään hyödyllisenä ja suositeltavana. Samoin tutkinnon suorittamisen koettiin lisänneen yritystaitoja jopa 88 %:n mielestä. Myös yritystoiminnan kohtaamien haasteiden tunnistamisen paraneminen tutkinnon suorittamisen aikana näkyi tutkimuksessa.

Vastausmäärä jäi valitettavan pieneksi, 34 vastausta. Vastaajia tavoiteltiin koulutuksen järjestäjien kautta, Facebookin yrittäjärühmissä sekä omassa sosiaalisessa mediassani (mm. LinkedIn). Ilokseni kuitenkin vastauksia tuli reilusti avoimiin kenttiin ja muutama yllättävä teemakin nousi sitä kautta esille.

Ensimmäinen itseni yllättäneistä teemoista oli markkinointi vs. tutkinnon perusteet. Toisin sanoen koulutusta markkinoidaan tietyn tyyppisenä mutta tutkinnon perusteet määräävät kuitenkin sisällön. Tästä ongelmasta itselläni heräsi ajatus siitä, että ryhmän ollessa tietyn tyyppinen se kerää samantyyllisiä yrittäjiä samaan koulutukseen. Tämä voi olla valtava voimavara ja antaa tukea vertaisilta. Toisaalta mainostettaessa tiettyä erikoisalaa osallistujien pitäisi kokea saavansa myös siitä aiheesta tarpeeksi, vaikka tutkinnon perusteet kuitenkin rajaavat sitä, mitä voi tarjota. Toinen mikä hieman yllätti, oli se, miten tärkeä oli saada vertais-tukea. Lähes puolet ilmoittivat tämän avoimessa vastauksessa. Määrä olisi todennäköisesti ollut paljon suurempi, jos asiaa olisi kysytty suoraan.

Tutkinnon suorittamisesta oli ollut selkeää hyötyä uusien markkinointikeinojen hyödyntämisen suhteen, jopa yli kaksi kolmasosaa vastaajista koki saaneensa apua siihen. Taloudellisista hyödyistä tutkimuksessa kysyttiin myös liiketoiminnan kasvun tai tehostumisen kautta. Suurimmaksi nousi vaihtoehto ”en osaa sanoa”. Ehkä asiaa ei ollut pohdittu tai liiketoiminnan tehostumisella ajateltiin vain liiketoiminnan rahallista kasvua. Kyselyssä olisi siis voinut myös kysyä, onko kasvu tai tehostuminen ollut edes tavoitteena. Varsinkin palvelualoilla työtä on oman jaksamisenkin kannalta mahdoton jatkuvasti lisätä. Tällöin tärkeämmäksi

nousee ajankäyttö ja oma työhyvinvointi. Konkreettisenä hyötynä on liiketoimintasuunnitelman laatiminen tai päivitys. Suurimmalla osalla se jo ennestään oli, mutta oli myös selvää päivitystarvetta. Ehkä tämä jää usein arkisen yrittäjyyden jalkoihin ja tehdään vasta, kun on pakko.

Yrityksen talouden seuranta ja suunnittelu on erittäin tärkeää ja valitettavan usein olen huomannut, että näin ei kuitenkaan tehdä. Kyselyn mukaan suuri osa sitä seurasi ja suunnitteli, mutta kuitenkin jopa lähes joka kolmas ei sitä ennen koulutusta tehnyt. Halusin selvittää, oliko kaupallisella pohjakoulutuksella ollut tässä merkitystä ja kyllä oli: kaupallisen pohjakoulutuksen omaavista lähes kaikki olivat tätä jo ennen koulutusta tehneet. Koulutus oli siis erityisen hyödyllinen talouden seurannan suhteen, kun aiempaa kaupallista koulutusta ei ollut.

Tutkinnon perusteet muuttuivat vuonna 2022 yrittäjyyden ammattitutkinnon korvauksessa yrittäjän ammattitutkinnon ja tällöin tutkinnon perusteisiin lisättiin uutena työhyvinvointi. Tutkimukseni mukaan tämän huomasi: erityisesti vastaukset, joissa todettiin, että tutkinnon suorittaminen ei parantanut työhyvinvointia, vähenivät selvästi vuonna 2022 tai sen jälkeen aloitetuissa tutkinnon suorittamisissa.

Jälkikäteen olisin lisännyt tutkimukseeni myös yhden taustakysymyksen lisää: onko tutkinnon suorittaja yksinyrittäjä vai työnantajayrittäjä. Tämä olisi voinut tuoda lisää syvyyttä tutkimukseeni. Samoin vaihtoehto, että ei uskaltanut tai muusta syystä lähtenyt yrittäjäksi, puuttui. Laajemmalla testikäyttäjien käytöllä tämä olisi todennäköisesti selvinnyt.

6 POHDINTA

Tutkimuksen luotettavuus toteutui kohtalaisesti. Tähän oli suurimpana syynä vastaajien vähyys. Luotettavuuteen pyrin vaikuttamaan sillä, että kysely lähetettiin myös koulutusta järjestävien kautta tutkintoa suorittaville tai sen jo suorittaneille. Tutkimuksen alussa myös kysyin, onko joko suorittamassa tai jo suorittanut kysessä olevan ammattitutkinnon. Tutkimuksessa keskityttiin yrittäjän ja yrittäjyyden ammattitutkintoihin sekä niissä yritystoiminnan suunnittelun ja käynnistämisen sekä yritystoiminnan kehittämisen osaamisaloihin. Tutkimus ei koskenut yritysneuvonnan osaamisalaa suorittavia ja kyselylomakkeessa tämän vaihtoehdon valinta lopettikin kyselyn.

Jos olisin tiennyt vastausmäärän jäävän näin alhaiseksi, olisin valinnut tutkimukseksi laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen. Syitä tähän on se, että vastaajia oli vähemmän ja se, että vastaajat mielellään vastasivat avoimiin kysymyksiin. Myös se, että itse yllätyin muutamasta tutkimuksessa ilmenneestä teemasta, puoltaa laadullista tutkimusta.

Tutkimus toteutettiin eettisesti ja yksittäisiä vastauksia ei voi tunnistaa tutkimustuloksista. Tutkimuslupa pyydettiin heti tutkimuksen alussa. Tutkimuksen valmistuttua sekä arvonnän suorittamisen jälkeen tutkimuksen tiedot on hävitetty.

Tutkimuksen perusteella suosittelen yrittäjyyden ammattitutkinnon suorittamista pohtivia katsomaan läpi tutkinnon perusteet, sillä se antaa pohjan koulutuksen järjestämiselle. Jos erityinen erikoisala kiinnostaa, kannattaa katsoa koulutuspäivien sisältö sekä kouluttajat tarkemmin koulutuksen järjestäjältä. Tutkimukseni ja omien kokemusteni mukaan kuitenkin pääsääntöisesti koulutus on hyödyllinen yritystaitojen lisääjänä ja antaa paljon myös vertaistuen muodossa.

Aihetta voisi tutkia jatkossa laadullisena tutkimuksena esimerkiksi teemahaastattelun muodossa.

LÄHTEET

Elinkeinoelämän keskusliitto 2017. Suomalainen koulutusinnovaatio Yrityskylä palkittiin maailman parhaana. Uutinen 15.9.2017.

Hannula, H. 2015. Yrittäjyyskasvatus ammatillisen opettajankoulutuksen opetus-suunnitelmassa. Tapaustudkimus HAMK Ammatillisessa opettajakorkeakou-lussa. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. Tampere: Tampere University Press.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus verkkomateriaali. Viitattu 12.11.2023. ti-lastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf.

Kananen, J. 2008. Kvantti, Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansaneläkelaitos 2023. Kuka on yrittäjä? Viitattu 27.9.2023. www.kela.fi/kuka-on-yrittaja.

Korkeasti koulutettujen kassa 2023. Yrittäjän määritelmä työttömyysturvassa. Viitattu 3.10.2023. kokokassa.fi/yrittajan-maaritelma-tyottomyysturvassa.

Leskinen, P-L. 2000. Yrittäjyyttä etsimässä. Helsinki: Oy Edita Ab.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT 2023. NYT Yrityskylä. Viitattu 24.9.2023. nuor-tennyt.fi/yrityskylä.

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen, 2023. Tutkinnon aloittaneet 2022. Viitattu 23.11.23. vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammatillinen%20koulutus%20-%20uudet%20opiskelijat%20-%20koulutusala.xlsb.

Opetushallitus 2020. Ammatillisen koulutuksen tutkintoihin tulossa muutoksia. Uutinen 18.8.2020. Viitattu 29.7.2023. www.oph.fi/fi/uutiset/2020/ammattillisen-koulutuksen-tutkintoihin-tulossa-muutoksia.

Opetushallitus 2023a. Ammatillinen koulutus Suomessa. Viitattu 30.7.2023. www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillinen-koulutus-suomessa.

Opetushallitus 2023b. Henkilökohtaistaminen. Viitattu 30.7.2023. www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/henkilokohtaistaminen.

Opetushallitus 2023c. Ammattitutkinnot. Viitattu 8.8.2023. www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattitutkinnot.

Opetushallitus 2023d. Tutkintorakenne ja tutkinnot. Viitattu 12.11.2023. www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tutkintorakenne-ja-tutkinnot.

Opetus- ja kulttuuri ministeriö 2017. Tulevaisuuden työ on yhä enemmän yrittäjyyttä – koulutuksen yrittäjyyslinjaukset julki. Viitattu 10.9.2023. okm.fi/-/tulevaisuuden-tyo-on-yha-enemman-yrittajyytta-koulutuksen-yrittajyyslinjaukset-julki.

Opintopolku 2021a. Yrittäjyyden ammattitutkinto. Viitattu 29.7.2023. eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/7547772/tiedot.

Opintopolku 2022b. Yrittäjän ammattitutkinto. Viitattu 29.7.2023. eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ammattillinen/3536457/tiedot.

Opintopolku 2023. Näytöt ja osaamisen arviointi. Viitattu 12.11.2023. eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/opas/4343283/tekstikappale/4395828.

Pihkala, J. 2007. Yrittäjyyskoulutuksen vaikutukset opiskelijoiden yrittäjyysintentioneihin. Teoksessa P. Kyrö, H. Lehtonen & K. Ristimäki (toim.) Yrittäjyyskasvatuksen monia suuntia. Tampere: Tampereen yliopistonkauppakorkeakoulu.

Sarlin, S. 2023. Nuorten Yrityskylässä toimitaan tosissaan, mutta ilon kautta. Yrittäjät-lehti Varsinais-Suomi 8/2023.

Studentum 2023. Koulutushaku. Viitattu 12.11.2023. www.studentum.fi/koulutushaku/yrittajan-ammattitutkinto-verkossa.

Suomen Yrittäjät 2023. Yrittäjyys Suomessa. Viitattu 3.9.2023. www.yrittajat.fi/yrittajajarjesto/tietoa-yrittajista/yrittajyys-suomessa.

Tilastokeskus 2023. Käsitteet – Yrittäjä. Viitattu 27.9.2023. www.tilastokeskus.fi/meta/kas/yritlkm.html.

Turku AMK 2023. BisnesAkademia, innovatiivinen oppimisympäristö. Viitattu 10.9.2023. bisnesakatemia.turkuamk.fi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK), viitattu 2.9.2023. tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk.

Valtioneuvosto 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7. julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/78869.

YES ry 2023a. Mitä yrityskasvatus on. Viitattu 13.10.2023. yesverkosto.fi/yes/mita-yrittajyyskasvatus-on.

YES ry 2023b. OPS ja muut ohjaavat asiakirjat. Viitattu 10.9.2023. yesverkosto.fi/yes/mita-yrittajyyskasvatus-on/ops-ja-muut-ohjaavat-asiakirjat

YTK Työttömyyskassa 2023a. Olenko kevytyrittäjä? Viitattu 3.10.2023. ytk.fi/ohjeet-ja-tuki/tietopankki/kevytyrittajan-tyottomyysturva/olenko-kevytyrittaja.

YTK Työttömyyskassa 2023b. ytk.fi/ohjeet-ja-tuki/tietopankki/yrittajan-tyottomyysturva/kuka-on-yrittaja.

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomake yrittäjyyden ammattitutkinnon suorittaneille tai sitä suorittaville.